

Handboek NVT

Leeswijzer Taalleesland
Nederlands voor het basisonderwijs
op Aruba (klas 3-klas 6)

Leerjaar 4

Thema 4

Houd de dief!

Colofon

Lidwina Solognier-Lamper (projectleider)

Roelien Hofman

Mirella Wijngaarden

Judith Schnieders

Laura Tonk

Marion Lopez

Wiljan Megens

Met dank aan:

Colegio Conrado Coronel, Colegio San Hose, Frans Teunissen, Aurita Arends, Magriet Pourier, Merle Sint Jago

Uitgegeven door afdeling Curriculum, Directie Onderwijs Aruba

Opdrachtgever: Proyecto Scol Multilingual (PSML)

Handboek NVT

Thema 4 'Houd de dief!' is onderdeel van het Handboek NVT, een aanpassing van de methode Taalleesland voor het vak Nederlands in het Arubaanse onderwijs klas 3-6.

In het Handboek, leerjaar 4, komen alle leerlijnen van Taalleesland aan bod: woordenschat, luisteren en spreken, leesbegrip, stellen, taalbeschouwing en spelling. Daarnaast wordt er in de lessen tijd ingeruimd voor lezen.

De aanpassing betreft onder andere het aantal lessen in verband met de beschikbare lestijd voor het Nederlands in de Scol Multilingual. Bij deze aanpassing is rekening gehouden met het feit dat de leerlingen in de moedertaalmethode 'Festival di Idioma' de taalvaardigheden zullen leren waarop het onderwijs in het Nederlands aansluit.

Andere aanpassingen zijn er met betrekking tot de context: aanpassing aan de Arubaanse context of een verduidelijking van de context met behulp van beelden.

Ook komen taalverschillen Papiamentu – Nederlands aan bod in de desbetreffende lesuitwerkingen, bijvoorbeeld bij verschil in woord- of zinsbouw.

Veel taalplezier!

De projectgroep.

Inhoud Handboek thema 4

Colofon	2
Inhoudsopgave	5
Thema-inleiding	7
Overzicht lesdoelen	8
Lessen	11 - 76

Bijlagen

- Toetsbladen 4
- Controletoets
- Alfabetische woordenlijst
- Woordenlijst betekenissen
- Spellinghulp

Thema-inleiding

Dit thema draait om het aloude van het mijn en zijn. Het thema 'Houd de dief!' biedt tal van mogelijkheden om aan te sluiten bij de ervaringen van de leerlingen met het verschijnsel 'diefstal'. Veelal zal de eigen ervaring niet verder gaan dan het stiekem pakken van iets lekkers uit de koek- of snoeptrommel. Maar soms hebben de leerlingen ook 'echte' diefstallen meegemaakt: als slachtoffer, als getuige of soms zelfs als morele dilemma's die hiermee gepaard gaan.

Bij de bespreking van dit thema 'diefstal' zal blijken dat de normen en waarden die op dit terrein gelden, niet voor iedereen hetzelfde zijn. Het is daarom waardevol om met de groep duidelijk vast te stellen wat wel en niet acceptabel is.

Ieder thema bestaat uit 20 lessen. De lessen 1-4, 6-9, 11-14 zijn taallessen, waarin het lezen van teksten is geïntegreerd; de lessen 5, 10 en 15 zijn spellingslessen; lessen 16/17 zijn toetslessen; lessen 18/19 zijn herhalings-/verdiepingslessen; in les 20 wordt het thema afgesloten.

De leerlingen beheersen aan het eind van thema 4 de volgende taalvaardigheden:

Woordenschat

- het passief en actief kennen van de doelwoorden van thema 4;
- het herkennen van betekenisrelaties tussen de doelwoorden van thema 4.

Taalbeschouwing

- het herkennen van scheidbaar samengestelde werkwoorden en toepassen in zinsverband.

Leesbegrip

- het onderscheiden van de gedichten op rijm, coupletten, zinskenmerken en bladspiegelkenmerken.

Spelling

- het schrijven van woorden met een open lettergreep, gesloten lettergreep, woorden eindigend op -cht en op -eer/-eren, -oor/-oren, -eur/-euren;
- het schrijven van een zinnendictee.

Stellen

- het schrijven van een weettekst van drie alinea's vanuit een schema.

Didactische tips

Aan het eind van een les staan soms didactische tips. Hierin worden meestal voor leerlingen onbekende woorden aangegeven.

Om deze woorden duidelijk te maken, kunt u te werk gaan volgens de methode door de bijbehorende woordenschatlessen gebruiken.

Een andere tip is om andere woordleerstrategieën te gebruiken:

- langere woorden splitsen in woorden die wel bekend zijn;
- gelijkenis zoeken in woorden in andere talen (Papiamentto, Engels, Spaans);
- een vertaling naar het woord in het Papiamentto.

Didactische tips kunnen ook tips geven met betrekking tot het bereiken van andere doelen in de lessen.

Overzicht lesdoelen		
Week 1		
Les 1	Luisteren en spreken	- De leerlingen praten samen over het thema 'stelen'.
	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>inbreken</i> ,
Les 2	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>klagen</i> , <i>de klacht</i> .
	Leesbegrip	- De leerlingen oefenen het vaststellen van het onderwerp en de deelonderwerpen van een weettekst. - De leerlingen oefenen het verkennen van de functies van alinea's en het onderwerp van een alinea te onderscheiden. - De leerlingen oefenen het gebruik van de Leeswijzer.
Les 3	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>(be)stelen</i> , <i>jatten</i> , <i>pikken</i> , <i>(be)roven</i> en <i>de diefstal</i> .
	Taalbeschouwing	- De leerlingen oefenen wanneer 'jij' en 'u' (persoonlijke voornaamwoorden) en 'jouw/je' en 'uw' (bezittelijke voornaamwoorden) te gebruiken. - De leerlingen oefenen de juiste bezittelijke voornaamwoorden te gebruiken.
Les 4	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>betrappen</i> , <i>zich schuldig voelen</i> , <i>de straf uitzitten</i> , <i>ontsnappen</i> en <i>bewaken</i> .
Les 5	Spelling	- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden die eindigen op -cht/-gt. - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met open en gesloten klankgroepen.
Week 2		
Les 6	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>snuffelen</i> , <i>het spoor</i> .
	Luisteren en spreken	- De leerlingen vertalen informatie uit een voorgelezen tekst naar een plattegrond.
Les 7	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>klemrijden</i> en <i>oppakken</i> .
	Leesbegrip	- De leerlingen oefenen het bepalen van een leesstrategie op grond van een afwijkend lettertype en lay-out.
Les 8	Taalbeschouwing	- De leerlingen oefenen het vormen van vrouwelijke persoonsnamen door middel van de achtervoegsels -e, -es of -in. - De leerlingen oefenen van enkele mannelijke persoonsnamen de vrouwelijke tegenhanger te noemen. - De leerlingen spelen een taalspelletje: geheimschrift ontcijferen waarbij de tekst omgekeerd is.
Les 9	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>de detective</i> , <i>afluisteren</i> , <i>de dader</i> , <i>opsporen</i> , <i>afgelopen</i> en <i>vervolgens</i> .
Les 10	Spelling	- De leerlingen oefenen de woorden met open en gesloten klankgroepen. - De leerlingen oefenen de woorden die eindigen op -oor, -eer en -eur.

Week 3		
Les 11	Stellen	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het schrijven van een weettekst aan de hand van een schema. - De leerlingen oefenen het schrijven van een weettekst van twee alinea's.
Les 12	Stellen	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het schrijven van een weettekst van drie alinea's met behulp van een schema.
Les 13	Leesbegrip	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het bepalen van een leesstrategie op grond van een afwijkend lettertype en lay-out. - De leerlingen oefenen het herkennen van coupletten en rijm als kenmerken van een gedicht.
Les 14	Taalbeschouwing	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het herkennen en toepassen van scheidbaar samengestelde werkwoorden in zinsverband.
Les 15	Spelling	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden die eindigen op -eer, -oor en -eur. - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden die eindigen op -eren, -oren en -euren. - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met open en gesloten klankgroepen.
Week 4		
Les 16/17	Diagn. toets	
	Spelling	<ul style="list-style-type: none"> - het schrijven van woorden met een open lettergreep, gesloten lettergreep, woorden eindigend op -cht en op -eer/-eren, -oor/-oren, -eur/-euren; - het schrijven van een zinnendictee
	Taalbeschouwing	<ul style="list-style-type: none"> - het herkennen van scheidbaar samengestelde werkwoorden en toepassen in zinsverband
	Leesbegrip	<ul style="list-style-type: none"> - het onderscheiden van de gedichten op rijm, coupletten, zinskenmerken en bladspiegelkenmerken
	Woordenschat	<ul style="list-style-type: none"> - de doelwoorden van woordclusters, zowel passief als actief beheersen; - de betekenisrelaties tussen de woorden van de woordclusters beheersen.
	Stellen	<ul style="list-style-type: none"> - het schrijven van een weettekst van drie alinea's vanuit een schema
Les 18/19	Herh./verdieping	
	Spelling	<ul style="list-style-type: none"> - getoetste doelen
	Leesbegrip	<ul style="list-style-type: none"> - getoetste doel
	Taalbeschouwing	<ul style="list-style-type: none"> - getoetste doelen
	Woordenschat	<ul style="list-style-type: none"> - getoetste doel
	Verdieping	<ul style="list-style-type: none"> - een aantal doelen dat bij de lessen Taalbeschouwing aan de orde is gekomen
Les 20	Thema-afsluiting	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen passen woorden toe met betrekking tot het thema 'Houd de dief!'. - De leerlingen verdiepen zich in de omstandigheden van diefstal: de aanleiding, de gevolgen, de oplossing en het voorkomen.

Lesinhoud

- De leerlingen praten samen over het thema ‘stelen’.
- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **inbreken**, **de inbraak** en **de inbreker**.

Materiaal

Klassikaal

- Woordspoor 1

Individueel

- Taalleesboek 2, bladzijde 6
- Werkboek 4, bladzijde 1 en 2

Vorbereiding

- rode kleurpotlood
- U zet de laptop/tv/beamer klaar voor de clip ‘Hee Hallo’ van Ernst en Bobbie (<https://www.youtube.com/watch?v=iP7XmgOlijcc>).

Betekenis van de woorden

inbreken: Inbreken is als iemand stiekem een huis of ander gebouw binnengaat om dingen te stelen door een deur of door een raam kapot te maken.

de inbraak: Iemand die een inbraak pleegt, maakt een deur of een raam van een huis of van een gebouw kapot, om stiekem een huis of een gebouw binnen te gaan om dingen te stelen.

de inbreker: De inbreker is een persoon die inbreekt. Hij gaat stiekem huizen of gebouwen binnen om dingen te stelen, hij is dus de dief.

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat vandaag een nieuw thema begint: ‘Houd de dief!’ en dat ze eerst naar een filmpje gaan kijken.

Daarna bespreekt u samen met de leerlingen wat er in het filmpje te zien was. Als er geen mogelijkheid is om een filmpje te draaien, kunt u een kort verhaaltje vertellen:

“Ik ben wel eens mijn huissleutel vergeten en toen kon ik dus niet meer naar binnen. Gelukkig stond het badkamerraampje open. Met de ladder van de burens kon ik toen via het raampje naar binnen.”

Daarna vraagt u:

“Zijn jullie ook wel eens de sleutel vergeten? Wat hebben jullie toen gedaan?”

U laat de leerlingen reageren.

Kern-Instructie 1	15
--------------------------	-----------

Daarna zegt u:

“Ik ga nu een verhaal vertellen waarin ook een dief wordt betrapt. Het gebeurt in de kleedkamer van een zwembad.”

Sander doet de deur van de kleedkamer open. Er staat een grote jongen in de hoek van de kleedkamer met een jas in zijn ene hand. In zijn andere hand heeft hij een portemonnee. Verschrikt kijkt hij Sander aan.

“Wat doe je daar?” vraagt Sander verbaasd. “Ik heb jou nog nooit hier gezien.”

De jongen gooit de jas neer en rent langs Sander heen. Hij heeft de portemonnee nog in zijn hand. Sander kijkt naar de jas die op de grond ligt. Dat is de jas van Jaap, flitst het door hem heen.

Maar dan heeft die jongen... Sander vliegt de deur uit, maar de jongen is nergens meer te zien. Sander rent naar het hokje van de badmeester en bonst ongeduldig op de deur. Verbaasd doet de badmeester open. “Man, man”, zegt hij. “Wat een lawaai! Je bent zeker je handdoek weer eens kwijt of...”

“Nee, nee”, zegt Sander. “Ik zag net een jongen in onze kleedkamer. En hij heeft de portemonnee van Jaap gestolen.”

De badmeester fronst zijn wenkbrauwen.

“Weet je het zeker?”

“Heel zeker”, antwoordt Sander ongeduldig.

De badmeester grijpt de telefoon.

U stelt de volgende vragen over het verhaaltje:

- “Waarom gaat Sander naar de badmeester?”
- Wie zou de badmeester opbellen?
- Hoe zal Jaap zich voelen als hij hoort dat zijn portemonnee gestolen is?”

Daarna bespreekt u samen met de leerlingen opdracht 1 op bladzijde 2 van het Werkboek.

Kern – Instructie 2	15
----------------------------	-----------

U vervolgt:

“We hebben net gesproken over een dief die in een kleedkamer een portemonnee heeft gestolen. Maar je hebt ook dieven die gaan stelen als bijvoorbeeld mensen niet thuis zijn, of wanneer ze slapen. Dat is een keer gebeurd bij een vriend van mij. Bij hem is

ingebroken. **De inbreker** is binnengekomen door een raampje stuk te maken. Hij heeft een paar dingen meegenomen: een portemonnee, de videocamera en twee mobiele telefoons. Die vriend heeft van **de inbraak** niets gemerkt omdat hij lag te slapen.”

U bespreekt vervolgens de betekenissen van de nieuwe woorden aan de hand van Wordweb 1.

Nadat u de woorden hebt uitgelegd, gaat u een kort gesprekje aan met de leerlingen. U geeft eerst zelf een voorbeeld uit uw eigen ervaringen. Daarbij herhaalt u de woorden.

Daarna vraagt u de leerlingen naar hun ervaringen. Bij de vragen laat u steeds weer de nieuwe woorden klinken. Richt uw vragen vooral op de leerlingen die niet zo snel geneigd zijn een beurt te vragen.

U kunt de volgende vragen stellen:

- Wat mogen **inbrekers** echt nooit van jou pikken?
- Wat kun je allemaal doen tegen **inbraak**?

De leerlingen nemen vervolgens bladzijde 6 van het Taalleesboek voor zich. U bekijkt samen met de leerlingen de afbeelding. In een kringgesprek stelt u onderstaande vragen, waarbij de leerlingen wat uitgebreider over hun ervaringen kunnen vertellen.

- “Wat gebeurt er op het plaatje?
- Hoe komt de dief naar binnen?
- Bij wie is er wel eens **ingebroken**? Of bij iemand in de buurt?
- Hoe is de dief toen binnengekomen?
- Wat werd er gestolen?
- Wat vertelden de mensen bij wie het gebeurd is?
- Wie heeft de diefstal ontdekt?
- Is **de inbreker** later ook gepakt?”

De leerlingen maken opdracht 1 op bladzijde 2 van het Werkboek zelfstandig. U biedt hulp waar nodig is.

Afsluiting**10**

U bespreekt een paar antwoorden van opdracht 1 uit het Werkboek samen met de leerlingen.

Als afsluiting gaat u een geheugenspelletje spelen. U legt tien voorwerpen uit de klas voor u op een tafel neer.

U zegt:

“Ik kwam op een ochtend op school en merkte dat ze **ingebroken** hadden. De **inbreker** had allerlei spulletjes uit de klas gestolen. Ik

heb ze gelukkig allemaal teruggevonden en heb ze hier op de tafel neergelegd. Jullie krijgen een minuut om goed te kijken wat hier ligt. Onthoud goed wat je hebt gezien. Want straks ga ik het afdekken en dan moeten jullie opschrijven wat er allemaal op tafel lag. Jullie mogen in duo's werken.”

U dekt de voorwerpen af met een doek en de leerlingen krijgen drie minuten de tijd om de voorwerpen op te schrijven. Na die drie minuten vraagt u wie er vijf voorwerpen heeft opgeschreven. U geeft een leerling de beurt om die vijf voorwerpen op te lezen. U schrijft deze op het bord.

U vraagt de andere leerlingen of dit klopt. Vervolgens vraagt u of iemand iets heeft opgeschreven dat nog niet is genoemd.

Wanneer alle voorwerpen benoemd zijn, is het spel voorbij. U kunt ter controle de voorwerpen op tafel vergelijken met de woorden die zijn opgeschreven.

Didactische tip:

U kunt bij de uitleg van de doelwoorden nog even stilstaan bij het woord 'stiekem'.

- stiekem = wat anderen niet mogen weten of merken
- betrappen = iemand verrassen als hij stiekem iets doet

Antwoorden

Werkboek 4, bladzijde 1

1

eigen tekst

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **klagen** en **de klacht**.
- De leerlingen oefenen het vaststellen van het onderwerp en de deelonderwerpen van een weettekst.
- De leerlingen oefenen het verkennen van de functies van alinea's en het onderwerp van een alinea te onderscheiden.
- De leerlingen oefenen het gebruik van de Leeswijzer te hanteren.

Materiaal

Klassikaal

- Woordspoor 2
- Leeswijzer 1

Individueel

- Werkboek 4, bladzijde 3 t/m 8
- Taalleesboek 2, bladzijde 6 t/m 8

Extra oefening

- Taalleesboek 2, bladzijde 9, oefening 3
- Werkboek 4, bladzijde 7 en 8, oefening 3 t/m 5.2

Betekenis van de woorden

klagen: Als je ergens over klaagt, zeg je dat je er ontevreden over bent, of wanneer je ergens last van hebt: bijvoorbeeld als je pijn hebt of als je je niet lekker voelt.

de klacht: Een klacht is een uiting van ontevredenheid.

Start**5**

U start de les en begint te mopperen. U vertelt de leerlingen dat het internet het vanochtend weer niet deed. U vertelt dat u iets wilde opzoeken op het internet voor de les van vandaag en dat dit niet lukte omdat het internet niet werkte. U zegt dat u gaat **klagen** bij Setar. Dat u hen op gaat bellen en vertellen dat u niet tevreden bent.

Kern - Instructie 1**15**

U vertelt dat u ook nog niet zo lang geleden een nieuwe televisie hebt gekocht. Vorige week deden de kleuren ineens heel raar. Toen bent u naar de winkel teruggegaan om te **klagen**. Een nieuwe televisie mag toch niet zo snel stuk gaan?! De meneer van de winkel heeft eerst naar uw **klacht** geluisterd en toen hij alles had gehoord, zei hij dat hij deze **klacht** al een paar keer eerder had gehoord over deze televisie. Daarna mocht u een andere televisie uitzoeken.

U bespreekt de betekenissen van de nieuwe woorden samen met de leerlingen aan de hand van Wordweb 2.

Nadat u de woorden hebt uitgelegd, gaat u een kort gesprekje aan met de leerlingen. U geeft eerst zelf een voorbeeld uit uw eigen ervaringen. Daarbij herhaalt u de woorden.

Daarna vraagt u de leerlingen naar hun ervaringen. Bij de vragen laat u steeds weer de nieuwe woorden klinken. Richt uw vragen vooral op de leerlingen die niet zo snel geneigd zijn een beurt te vragen.

U kunt de volgende vragen stellen:

- Toen ik naar de winkel terugging om te **klagen** over mijn kapotte televisie was ik wel boos. Toch heb ik erg mijn best gedaan om aardig te blijven. Volgens mij is het namelijk wel belangrijk dat je vriendelijk bent als je **klaagt**.
Klaagt iemand van jullie weleens? Waarover dan?
- Tegen wie **klaag** je dan?
- Kun je eens voordoen op welke manieren je allemaal kunt **klagen** (boos, verdrietig, rustig, zeurderig)? Zeurderig is als je iets wilt en je blijft erom vragen.

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Kern - Instructie 2

15

U zegt:

“We hebben gezien dat je je meestal vervelend voelt wanneer je **klaagt**. Weet je wanneer je je ook heel vervelend voelt? Wanneer iemand iets van jou steelt. We gaan een tekst lezen waarin dat gebeurt.”

De leerlingen zoeken bladzijde 6 in het Taalleesboek op. U vertelt dat u de tekst ‘Zakkenrollers’ gaat lezen en dat de leerlingen Leeswijzer 1 erbij moeten nemen.

U behandelt de weettekst over zakkenrollers aan de hand van de volgende vragen:

- “Waar gaat de hele tekst over?” (Wat is het onderwerp van de tekst?)
U wijst erop dat het erg handig is als de titel al zegt waar een weettekst over gaat, in dit geval over ‘Zakkenrollers’.
- “Wat wordt er over het onderwerp ‘zakkenrollers’ verteld?”

U zegt:

“Om dat te weten, moet je eerst de hele tekst gelezen hebben. In elke alinea staat meestal iets anders over het onderwerp. Dat is hier ook zo.”

Nu vraagt u per alinea:

“Wat wordt er in dit stukje over zakkenrollers verteld?”

U vertelt de leerlingen dat vaak in één zin wordt verteld waar het stukje over gaat. Die zin is de belangrijkste zin van de alinea. Heel vaak is dat de eerste zin van een alinea. (De andere zinnen geven daar voorbeelden of uitwerkingen van.)

U zegt:

“We gaan nu kijken of dat bij deze tekst ook het geval is.”

U laat de leerlingen van elke alinea de belangrijkste zin lezen.

Tijdens uw instructie bouwt u het volgende bordschema op:

zakkenrollers ← **stelen geld uit je zak**
dat gebeurt vaak op drukke plaatsen
er wordt vaak voor gewaarschuwd

U wijst erop dat een nieuwe alinea altijd iets nieuws in het verhaal betekent. U geeft een aantal voorbeelden van wat dat nieuwe kan zijn. De leerlingen kunnen daarvoor de meerkeuzevragen bij opdracht 2.3 op bladzijde 6 in hun Werkboek raadplegen.

Samen met de leerlingen bouwt u het volgende overzicht op.

U vraagt:

“Waarom een nieuwe alinea in een verhaal?”

U schrijft op het bord wat de leerlingen antwoorden:

- **Er gebeurt iets heel anders.**
- **Er komt een andere persoon bij.**
- **Er gebeurt iets op een andere plaats.**
- **Er gebeurt iets op een andere tijd.**

De leerlingen maken de opdrachten op bladzijde 5 en 6 van het Werkboek.

Extra oefening

Werkboek 4, bladzijde 7 en 8, oefening 3 t/m 5.2

Afsluiting**10**

U kijkt de oefeningen 1 en 2 gezamenlijk na.

Antwoorden

Werkboek 4, bladzijde 2 t/m 8

1.1

- 1 a *De tekst kan echt gebeurd zijn.*
- 2 b *De schrijver wil je iets leren om te weten.*
- 3 c *De tekst is een weettekst.*

1.2

- 1 *De hele tekst gaat over zakkenrollers.*
- 2 *In alinea 1 staat dat zakkenrollers geld uit je zak stelen.*
- 3 *In alinea 2 staat dat zakkenrollers vaak op drukke plaatsen zijn.*
- 4 *In alinea 3 staat dat er vaak gewaarschuwd wordt tegen zakkenrollers.*

2.1

*De personen zijn Nobel, Tibeert, Koertwa, de molenaar en de vos Reinaart.
(eventueel kunnen ook nog de wolf en de haan worden genoemd)*

2.2

De tekst heeft 4 alinea's.

2.3

- 1 a *Omdat nu Tibeerts verhaal begint.*
- 2 b *Omdat de koning Koertwa nu gaat bestraffen.*

extra oefening Werkboek 4, bladzijde 7 en 8, oefening 3 t/m 5.2

extra 3

- 1 a *over stelen*
- 2 c *over wat stelen is*

extra 4

- 1 *over verschillende straffen voor diefstal*
- 2 *over mensen die naar de gevangenis moeten*

extraplus 5.1

eigen titel, bijvoorbeeld stelen

extraplus 5.2

eigen idee, bijvoorbeeld: de mening van mensen over stelen

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **(be)stelen, jatten, pikken, (be)roven** en **de diefstal**.
- De leerlingen oefenen wanneer 'jij' en 'u' (persoonlijke voornaamwoorden) en 'jouw/je' en 'uw' (bezittelijke voornaamwoorden) worden gebruikt.
- De leerlingen oefenen de juiste bezittelijke voornaamwoorden te gebruiken.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb 1, Wordcluster 1

Individueel

- Taalleesboek 2, bladzijde 7 en 8
- Werkboek 4, bladzijde 9 t/m 19
- rode kleurpotlood

Extra oefening

- Werkboek 4, bladzijde 19, oefening 3 en 4

Betekenis van de woorden

(be)stelen: iets stelen is iets stiekem wegpakken zonder dat iemand je ziet. Dat mag niet, want het is van iemand anders.

jatten: Jatten is hetzelfde als stelen.

pikken: Pikken is een ander woord voor stelen.

(be)roven: Iemand beroven betekent: geld of spullen stelen die hij bij zich heeft.

de diefstal: Als er een diefstal is gepleegd, is er iets gestolen.

Start**5**

U start de les door iets weg te pakken van een leerling, zonder dat de leerling het merkt. Daarna probeert u het te verstoppen onder uw bloes.

Als de leerlingen roepen dat u iets hebt **gestolen**, zegt u:

“Ja, daar wilde ik het eens met jullie over hebben. Er zijn een heleboel woorden voor **stelen**.”

U laat Woordweb 1 zien.

Kern - Instructie 1**15**

U zegt:

“Je kunt bijvoorbeeld zeggen. De dief **steelt** de tas van de vrouw.
Of de boef **berooft** de bank.”

Geef de kinderen nog enkele voorbeelden van zinnen met de woorden:

- De jongetjes **pikken** een gummetje.
- Het meisje **jat** een kauwgom van haar broertje.

U zegt:

“Bij **stelen** hoort ook nog een ander woord, namelijk **diefstal**. In het woord zitten twee andere woorden: dief en stal. **Stal** komt van het doe-woord **stelen**. **De diefstal** is dus alles wat er gebeurt als de dief **steelt**.”

U vraagt aan de leerlingen welk woord zij meestal gebruiken bij **stelen**. En of ze nog andere woorden kennen voor **stelen**.

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Kern - Instructie 2	15
----------------------------	-----------

U zegt:

“We gaan nu een verhaal lezen waarin een vos iets **steelt** van andere dieren. We letten daarbij op de woorden ‘jij’ en ‘u’ en ‘jouw’ en ‘uw’. Neem bladzijde 7 van het Taalleesboek voor je.”

U leest het verhaal ‘Wie heeft gelijk?’ eerst een keer voor. Vervolgens geeft u een aantal leerlingen de beurt om een stukje te lezen.

U schrijft twee zinnen uit het verhaaltje op het bord:

- 1. Reinaart is een dief en ik vraag u hem te straffen.**
- 2. Gauw op je plaats.**

U stelt hierover de volgende vragen:

- “Wie wordt er met ‘u’ bedoeld in zin 1?” (de koning)
- “Wie wordt er met ‘je’ bedoeld in zin 2?” (het hondje)
- “Had er in zin 1 ook ‘je’ kunnen staan en in zin 2 ‘uw’?” (nee, want de koning is zo belangrijk dat hij niet met ‘je’ aangesproken wordt, terwijl hij zelf de dieren waarover hij de baas is, wel met ‘je’ en ‘jij’ aanspreekt.)

Hierbij aansluitend gaat u even kort in op het gebruik van ‘u’ en ‘je/jij’ door de leerlingen. U maakt de vergelijking met het gebruik van ‘bo’ in het Papiamento. U benadrukt het gebruik van ‘u’ wanneer ze iemand ontmoeten die ze niet kennen (vreemden) en wanneer de persoon met wie zij praten, ouder is (bijvoorbeeld oudere familieleden).

Kunnen de leerlingen ook voorbeelden noemen van situaties waarin ze zich vergist hebben? Wat zei de persoon met wie je sprak toen?

De leerlingen nemen bladzijde 10 van het Werkboek voor zich en u bespreekt oefening 1.1. Zij gaan vervolgens zelfstandig aan het werk.

Na de oefening vertelt u dat naast de woorden *uw* en *jouw*, die zojuist in de oefening aan de orde kwamen, nog meer woorden kunnen aangeven of iets van jou of een ander persoon of dier is.

U schrijft het volgende op het bord:

van mij   **... worst**

U vertelt dat je kunt zeggen: “Die worst is van mij.”, maar daarvoor in de plaats kun je ook zeggen: “Dat is mijn worst.” U vraagt de leerlingen wat er dus op de plaats van de puntjes moet staan? (mijn)

U schrijft de volgende voornaamwoorden op het bord en u behandelt de voornaamwoorden door zinnen te maken:

van jou	... plaats	(jouw/je)
van hem	... brood	(zijn)
van haar	... huis	(haar)
van u	...troon	(uw)
van jullie	...verhaal	(jullie)
van hen	...klachten	(hun)

De vetgedrukte woorden krijgen extra aandacht. U kunt de rij op het bord laten staan als steun bij het zelfstandig werken.

Veel leerlingen hebben vaak problemen met ‘ons’ en ‘onze’, omdat ze de juiste lidwoorden bij zelfstandige naamwoorden niet goed kennen. U kunt hierover extra instructie geven.

Bijvoorbeeld: bij woorden met een *de* zoals ‘*de* schoen’ schrijven we *onze* schoen en bij woorden met *het* zoals ‘*het* boek’ schrijven we *ons* boek.

U maakt Werkboek 4, bladzijde 11 opdracht 1.3 samen met de leerlingen. U stelt telkens de vraag of het een *de*- of een *het*-woord is. Vervolgens schrijven de leerlingen het goede antwoord in de zin.

U zegt:

“Bij de volgende opdrachten kun je kijken naar het schema op het bord. Daar kun je goed zien wanneer je welke woorden kunt kiezen”.

Vervolgens vraagt u aan de leerlingen te verwoorden wat ze moeten doen bij opdracht 1.2 op bladzijde 11 van het Werkboek. U vult aan wanneer dat nodig is. U bespreekt de rest van de opdrachten op bladzijde 12 t/m 19 van Werkboek 4 samen met de leerlingen.

Daarna maken de leerlingen de opdrachten zelfstandig. U biedt hulp waar nodig is.

Extra oefening

Werkboek 4, bladzijde 19, oefening 3 en 4

Afsluiting	10
-------------------	-----------

U controleert de gemaakte opdrachten.

Daarna vat u nog even samen wat de leerlingen in deze les hebben geleerd.

“Jullie weten wanneer je iemand met ‘je/jij’ of ‘u’ aanspreekt. En jullie kunnen de woorden als ‘mijn’, ‘jouw’ enzovoort (zie bord) op de goede manier gebruiken.”

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek 4, bladzijde 10 en 19

1.1

1 jouw/je

2 u

3 je

4 uw

1.2

1 “Ik betaal met mijn eigen zakgeld”, zegt ze trots.

2 De meisjes lopen terug naar hun fietsen.

3 “Ik kan mijn sleuteltje niet vinden”, zegt Carmen verschrikt.

4 Ze zoekt in de zakken van haar jas. geen sleutel

5 “Kijk eens in jouw portemonnee”, zegt Lisette.

6 En ja hoor! Daar ziet ze het sleuteltje tussen de rest van haar zakgeld.

1.3

1 onze hond   5 onze school

2 ons huis   6 onze groep

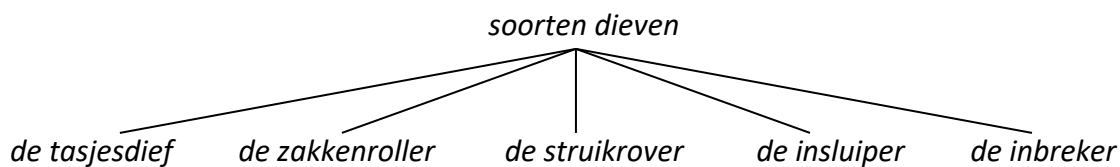
3 onze tuin   7 ons lokaal

4 onze straat   8 ons plein

2.1

De woorden die in het web horen zijn: stelen – beroven – jatten – pikken – straf – gevangenis
 Andere woorden zijn bijvoorbeeld: de inbraak – de tasjesdief – de inbreker – inbreken –
 bestraffen – beroven – de zakkenroller, maar ook nieuwe woorden zijn goed: juwelen – geld
 – sporen – detective – etc.

2.2

2.3

- A Er zijn inbrekers in de school geweest.
 B Een dief heeft de gameboy van Sem gestolen.
 C Jeremy heeft snoep gepikt.

2.4

- 1 lenen
- 2 de politie
- 3 de bestraffing

2.5

- 1 een tasjesdief
- 2 een struikrover
- 3 een insluiper
- 4 een inbreker

2.6

- A dieven die van mensen op straat stelen: tasjesdief, struikrover, zakkenroller
 B dieven die spullen uit huizen en winkels stelen: insluiper, inbreker
 C Een inbreker is een dief die inbreekt en spullen uit huizen steelt.
 Een insluiper is een dief die ergens naar binnen sluipt zonder ramen en deuren stuk te maken.
 D Een tasjesdief is een dief die mensen op straat van hun tas beroofd.
 Een struikrover is een dief die zich in de struiken op stille weggetjes verstopt en uit de bosjes springt als er mensen aankomen om ze te beroven.
 Een zakkenroller is een dief die dingen steelt uit jaszakken of broekzakken en tassen.

2.7

- bestelen → stelen
 beroven → roven

extra oefening Werkboek 4, bladzijde 19**extra 3**

zelfbedachte zinnen met de gegeven woorden

extra 4

- 1 Dit plantje is niet voor mij, maar voor jou.
- 2 Onze ouders zijn niet thuis.
- 3 Het is nu jouw beurt.
- 4 Is dit uw pen?
- 5 In ons groepje zitten vijf kinderen.

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **betrappen**, **zich schuldig voelen**, **de straf uitzitten**, **ontsnappen** en **bewaken**.

Materiaal

Klassikaal

- Woordcluster 2 en 3

Individueel

- Werkboek 4, bladzijde 20 en 21

Vorbereiding

- U zet de filmpjes klaar:
  - <http://www.zoomin.tv/site/video.cfm/lang/nl-nl/video/526601/Kat-voelt-zich-betrapt-bij-diefstal> ;
  - <http://www.tubechop.com/watch/6073359> .

Betekenis van de woorden

betrappen:	Als je iemand betrapt, dan zie je dat hij iets doet wat niet mag.
zich schuldig voelen:	Als je je schuldig voelt, voel je je onprettig omdat je iets hebt gedaan wat niet mag. Maar je kunt je ook schuldig voelen voor iets dat is gebeurd, waar je niks aan kon doen.
de straf uitzitten:	Een straf uitzitten betekent: je straftijd in de gevangenis doorbrengen.
ontsnappen:	Ontsnappen betekent stiekem wegvluchten. Je kunt ook zeggen: die informatie is me ontsnapt.
bewaken:	Iemand die gevangenen bewaakt, moet erop letten dat er niemand ontsnapt. Maar bewaken kan ook zijn op iets of iemand heel goed passen.

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat de les vandaag met een kort filmpje begint en u laat het filmpje van de kat zien. Eventueel draait u het filmpje nog een keer af.

Kern - Instructie 1**15**

U zegt:

“Wat hebben we gezien? We hebben gezien dat de kat de la opent en er iets uithaalt. Zijn baasje heeft hem **betrapt**. Iemand **betrappen** betekent dat je iemand iets ziet doen wat niet mag. Als dat gebeurt, **voelt** de ander **zich** vaak **schuldig**. Als je je **schuldig voelt**, voel je je niet prettig, want je weet dat je iets hebt gedaan wat niet mag. Het lijkt erop dat de kat zich ook zo voelt. Dat herkennen jullie misschien wel.”

U laat Woordweb 2 aan de groep zien.

U vervolgt:

“Een moeder **betrapte** haar zoontje een keer toen hij stiekem een koekje pakte. Ze kwam net binnen en hij schrok vreselijk. Met een schuldig gezicht legde hij het koekje toen weer terug. Later mocht hij het koekje toch nog van haar opeten. Hebben jullie wel eens zoiets meegemaakt?”

U kunt daarop aansluitend de volgende vragen stellen:

- “Wie is er wel eens **betrapt** op iets?”
- **Voelde** je je toen **schuldig**?”
- Of is het wel eens andersom gebeurd, dat jij iemand hebt **betrapt**?”
- Hoe ging dat?”

Kern – Instructie 2

20

U vertelt de leerlingen dat wat u met hen hebt besproken, allemaal onschuldige verhaaltjes waren. Dat ze misschien een beetje stout waren wanneer ze **betrapt** zijn op iets. Maar een echte dief of boef kan ook **betrapt** worden. Wanneer hij bijvoorbeeld inbreekt in een huis of een winkel.

U zegt:

“Wanneer de politie een inbreker **betrapt**, nemen ze hem mee naar het bureau. Er komt dan een rechtszaak en soms moet hij dan naar het KIA. Daar moet hij zijn **straf uitzitten**. Zo noem je dat als een gevangene een straf heeft gekregen van bijvoorbeeld negen maanden. Hij moet dan negen maanden zijn **straf uitzitten**. Dat duurt behoorlijk lang. Daarom proberen gevangenen soms te **ontsnappen**. Ik heb daar nog een filmpje van dat ik jullie kan laten zien.”

U laat het tweede filmpje zien en u vervolgt:

“Dit filmpje is wel van dertig jaar geleden. Jullie hebben gehoord en gezien dat er toen iemand in Nederland is **ontsnapt** uit de gevangenis. Ze praten hier over een gedetineerde, wat hetzelfde is als gevangene. **Ontsnappen** betekent eruit komen, weg zien te komen. Vroeger gingen ze dan soms een tunnel graven of de tralies doorzagen. Maar dat gaat nu niet meer, want de gevangenen worden streng **bewaakt**.

Bewaken betekent heel goed op de gevangenen letten. Ze **bewaken** met camera's en met bewakers. Het is dus nu heel moeilijk om te **ontsnappen** uit een gevangenis, want alles wordt heel goed **bewaakt**. Er zit niks anders op, dan gewoon de **straf uitzitten**."

U praat met de leerlingen over dit onderwerp. U kunt daarbij de volgende vragen stellen:

- Hoe lang moeten gevangenen soms hun **straf uitzitten**?
- Heb je wel eens een film gezien over een ontsnapping?
- Hoe **bewaken** ze gevangenen? Wat gebruiken ze daarvoor?
- Hebben we hier op Aruba eigenlijk een gevangenis?
- Weten jullie waar die staat?

De leerlingen nemen bladzijde 21 van het Werkboek voor zich en u bespreekt opdracht 1 en 2 helemaal met de leerlingen. Vervolgens maken de leerlingen de opdrachten in duo's.

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U kijkt de oefeningen klassikaal na.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek 4, bladzijde 21

1

1 Je ziet dat iemand iets stiekem doet.

(betrappen)

2 Let op dat er geen mensen met boze plannen binnenkomen.

bewaken

3 stiekem wegluchten

ontsnappen

4 Je voelt je onprettig, omdat je iets hebt gedaan wat niet mag.

je schuldig voelen

5 Je brengt je straf tijd door in de gevangenis.

je straf uitzitten

2

1 De inbreker wordt betrapt.

plaatje 2

2 De inbreker zit zijn straf uit.

plaatje 3

3 De inbreker ontsnapt uit de gevangenis.

plaatje 1

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven woorden die eindigen op -cht/-gt.
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met open en gesloten klankgroepen.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 4, bladzijde 22

Vorbereiding

- U verdeelt de klas in groepjes en legt bij ieder groepje 4 A4'tjes neer plus een dikke stift.

Start**5**

U zegt:

“We hebben in les 2 kennisgemaakt met de woorden ‘klacht’ en ‘klagen’. Ik schrijf ze op het bord en dan kijken we hoe deze woorden geschreven zijn.”

U schrijft op het bord:

klacht   klagen

U leest de woorden nog eens hardop voor. Daarbij let u erop dat de /a/ in klacht echt een korte klank is en de /aa/ in klagen een lange klank is.

Kern - Instructie 1**15**

U maakt de leerlingen erop attent dat beide woorden de ‘g’-klank in zich hebben, maar dat die bij ‘klacht’ met ‘ch’ wordt geschreven en bij ‘klagen’ met ‘g’. U herinnert de leerlingen eraan dat er een regel is voor woorden die eindigen op de klank /gt/.

U zegt:

“Jullie hebben vorig jaar ook al eens geoefend met de ‘g’ en ‘ch’. De regel die jullie toen geleerd hebben is: als je na een korte klank /gt/ hoort, dan schrijf je in plaats van de /g/-klank ‘ch’. Denk maar aan lacht, zucht, recht en nicht.”

U schrijft de genoemde woorden op het bord:

lacht   zucht   recht   nicht

U wijst de leerlingen ook op de drie uitzonderingen op deze regel en schrijft deze op het bord:

legt   ligt   zegt

U vertelt dat u de leerlingen een oefening laat maken waarbij u een aantal woorden voorleest. De leerlingen moeten vervolgens alleen de woorden opschrijven die met 'ch' worden geschreven. U benadrukt dat het heel belangrijk is om goed te luisteren. U vraagt een leerling waarom dat zo is. (omdat de regel is dat wanneer je na een korte klank /gt/ hoort, dat je dan een 'ch' moet schrijven) U vraagt ook naar de uitzonderingen (ligt, legt, zegt).

De leerlingen nemen bladzijde 6 van het Werkboek voor zich. U vertelt dat u steeds twee woorden voorleest. De leerlingen moeten vervolgens het woord met 'cht' opschrijven. Van de twee voorgelezen woorden, wordt dus steeds maar één woord opgeschreven.

U leest de onderstaande woordparen op. Nadat de leerlingen klaar zijn met het schrijven van het woord, schrijft u het juiste woord op het bord. De leerlingen controleren of ze het goede woord hebben gekozen en of ze dit woord goed hebben geschreven. U laat de leerlingen verwoorden waarom ze voor de betreffende woorden hebben gekozen. (Deze woorden voldoen aan de regel: als je na een korte klank /gt/ hoort, dan schrijf je -cht.)

1	vraagt	-	vracht
2	zegt	-	gezicht
3	vlecht	-	legt
4	liegt	-	lacht
5	recht	-	zegt
6	jacht	-	jaagt
7	wacht	-	waagt
8	knaagt	-	knecht
9	zaagt	-	zacht
10	draagt	-	bocht

Kern - Instructie 2

15

U zegt:

“We kijken nog even naar een van de twee woorden die ik aan het begin van de les op het bord schreef, ‘klagen’. Jullie kennen de regel al die bij dit woord hoort: ‘hoor je een lange klank aan het eind van een klankgroep dan schrijf je alleen maar één medeklinker. Daarnaast is er de regel ‘hoor je een korte klank aan

het eind van een klankgroep, dan schrijf je twee medeklinkers', bijvoorbeeld in het woord 'betrappen'.

We gaan nu oefenen met woorden die meer klankgroepen hebben. Dat is iets moeilijker, omdat je goed moet luisteren waar de lange en korte klankgroepen zijn."

U noemt als voorbeeld het woord 'diefstallen'. U vraagt een leerling dit woord in klankgroepen te verdelen (dief-sta-llen). U zegt de klankgroepen nog eens hardop 'dief-sta-llen'. U vraagt een andere leerling hoe de eerste klankgroep wordt geschreven, 'dief' ('Dief' schrijf je zoals je het hoort.) Daarna vraagt u weer een andere leerling naar de volgende klankgroep '-sta'. U vraagt wat hij of zij hoort (een korte klank, dus schrijf je één 'a'. Dat betekent ook dat er twee medeklinkers worden geschreven). Vervolgens schrijft u het woord op het bord, terwijl u uitlegt waarom het zo geschreven wordt. (dief = je schrijft wat je hoort, sta= is korte klank dus: llen, twee medeklinkers).

de diefstallen

U neemt een tweede voorbeeld om door een leerling in klankgroepen te laten verdelen: 'zakkenroller' (za-kken-ro-ller). U vraagt de leerling naar de regel die bij de eerste klankgroep hoort. (Hoor je een korte klank aan het eind van een klankgroep, dan schrijf je twee medeklinkers.) Hetzelfde doet u voor de derde klankgroep.

Nadat de leerling heeft geantwoord, herhaalt u ook nu weer de klankgroepen hardop: za-kken-ro-ller. U schrijft het woord wederom op het bord terwijl u uitlegt waarom het zo geschreven wordt: za= korte klank, dus: -kken, twee medeklinkers, ro= korte klank, dus: -ller, twee medeklinkers.

de zakkenroller

Afsluiting	10
-------------------	-----------

U sluit de les af met een spelletje in groepjes, waarbij u ieder groepslid een nummer geeft. Bij ieder groepje legt u vier A4'tjes neer en een stift.

U leest het volgende woord voor:

"de regendruppel, re-gen-dru-ppel"

Alle leerlingen schrijven het woord individueel op een eigen blaadje.

Vervolgens mogen ze als groep overleggen hoe het woord geschreven moet worden. U noemt een nummer en die leerling mag vervolgens het woord op een van de A4'tjes schrijven. Ze krijgen daar een halve minuut voor. Dan houden de groepen hun blaadje omhoog, zodat u kunt zien welke groep(en)

het goed heeft/hebben. U schrijft het woord op het bord en houdt de punten per groep bij.

U kunt dit herhalen zolang er tijd is met woorden als:

- de watertoren
- de appelmoes
- de tennisballen

U kunt steeds een ander nummer noemen zodat steeds een andere leerling het woord op het A4'tje opschrijft en omhoog houdt.

Didactische tip:

Kies een muur in de klas waar u alle spellingsregels bij elkaar hangt. Zo hebben de leerlingen een vaste plek waar ze kunnen 'spieken'. Ze kunnen dan de regels ook tijdens andere lessen toepassen. Hoe vaker ze dit gebruiken, hoe sneller ze de regel beheersen.

Antwoorden

Werkboek 4, blz. 22

1

De antwoorden staan in de les.

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **snuffelen** en **het spoor**.
- De leerlingen vertalen informatie uit een voorgelezen tekst naar een plattegrond.

Materiaal

Klassikaal

- Woordspoor 3
- fragment 6 op cd

Individueel

- Werkboek 4, bladzijde 23 t/m 27

Vorbereiding

- de cd-speler klaarzetten
- kleurpotloden klaarleggen
- de plattegrond kopiëren

Betekenis van de woorden

snuffelen: Dieren die snuffelen, gaan met hun neus ergens langs. Ze proberen de geuren die ze ruiken te herkennen (bijvoorbeeld een hond).

het spoor: Een spoor is een afdruk in de grond van voeten, poten of banden. Een spoor kan ook onzichtbaar zijn, zoals een reukspoor.

Start**5**

U komt de klas binnen en loopt al snuffelend door de klas.

U vraagt aan de leerlingen of ze weten wat u aan het doen bent. (snuffelen)

Wanneer een aantal antwoorden gezegd zijn, vertelt u dat uw hond altijd veel **snuffelt** als u samen gaat wandelen. Hij zoekt dan naar **sporen** van honden, konijnen en andere kleine dieren.

U kunt eventueel voordoen hoe hij dat doet.

Kern - Instructie 1**10**

U laat Wordweb Woordspoor 3 zien.

U bespreekt de betekenissen van de nieuwe woorden aan de hand van het Wordweb.

Nadat u de woorden hebt uitgelegd, gaat u een kort gesprekje aan met de leerlingen. U geeft eerst zelf een voorbeeld uit uw eigen ervaringen. Bij de vragen laat u steeds weer de nieuwe woorden klinken.

Richt uw vragen vooral op de leerlingen die niet zo snel geneigd zijn een beurt te vragen.

U kunt de volgende vragen stellen:

- Laatst liep onze poes in de tuin te **snuffelen**. Ze liep onder de struiken door met haar kop vlak boven de grond. Na een tijdje zag ik dat ze een muisje had gevangen. Wat voor dieren **snuffelen** er nog meer? Waarom doen ze dat?
- Veel dieren zoeken een **spoor** door te **snuffelen**. Hoe doen mensen dat? **Snuffelen** die ook met hun neus?
- Wanneer **snuffelen** mensen wel?" (in spullen; als ze iets speciaals zoeken)

Aansluitend maken de leerlingen opdracht 1 op bladzijde 23 van Werkboek 4. Daarna bespreekt u de opdrachten op bladzijde 24 t/m 26 van het Werkboek samen met de leerlingen.

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Kern – Instructie 2	20
----------------------------	-----------

Daarna neemt u samen met de leerlingen bladzijde 25 van het Werkboek (plattegrond) en u zegt:

“We hebben het gehad over dieren die **snuffelen** op zoek naar iets. Nu gaan we het **spoor** van een dief volgen. We doen dat met behulp van een spannend verhaal op de cd. Jullie gaan dus goed luisteren naar het verhaal over een dief. Die dief loopt in een woonwijk, maar waar precies? Het verhaal vertelt hoe de dief loopt. Terwijl jullie het verhaal horen, kijken jullie naar de plattegrond en volgen jullie het **spoor**.”

U vertelt dat u via de cd het verhaal laat horen van een politieagente die met een speurhond een dief in een wijk achtervolgt. Na elk pauzesignaal, geven de leerlingen op het kopieerblad de route aan die de agente tot dat moment gelopen heeft. Het huis waar de dief zich verstoppt heeft, wordt door de leerlingen gekleurd.

U zet de cd-speler aan en laat het verhaal horen.

Dag, ik ben politieagente Jolanda. Ik sta bij de basisschool ‘De Springplank’, waar vannacht is ingebroken. De dief heeft het geld gestolen dat de kinderen hebben ingezameld. Hij is binnengekomen door een raampje, maar daarbij is een stuk van zijn jas gescheurd. Ik heb zojuist de speurhond Dusty opgehaald. Die ruikt nu aan de stof van de

jas en snuffelt buiten de school rond. Hij trekt behoorlijk hard aan de riem en blaft af en toe. Aha, ik geloof dat hij een spoor gevonden heeft. Lopen jullie met me mee?

Dusty loopt al snuffelend het schoolplein over en slaat linksaf de Schoolweg in. We steken twee kruisingen over en voor de melkfabriek blijft Dusty even staan. Zou hij het spoor kwijt zijn? Nee hoor, daar gaat hij alweer. We steken de straat over en lopen een paadje in tussen twee huizenblokken. Aan het eind van het paadje komen we uit op de Winkelweg. Dusty slaat linksaf. Even later zie ik rechts de grote supermarkt. Die lopen we voorbij tot we bij een kruispunt met stoplichten komen. Daar gaan we rechtsaf. Een eindje verder ligt het park. Dusty loopt het park in en gaat regelrecht naar een bankje toe. Hij snuffelt aan de bank en loopt er een rondje omheen. Ik loop achter hem aan. Zou de dief op het bankje gezeten hebben? Ik weet het niet. Dusty heeft het spoor weer te pakken. Hij loopt naar een schuurtje aan de andere kant van het park. Achter het schuurtje staan lage struiken. Dusty wringt zich door een paar struiken heen en dan staan we op de Berkenlaan. Aan de overkant staan drie blokken met huizen. Dusty loopt een stukje naar links en steekt het zebrapad over. Dan gaat hij rechtsaf. We lopen het eerste blok huizen voorbij; en het tweede blok ook. Dan komen we bij het derde blok. Bij de eerste drie huizen loopt Dusty gewoon door. Maar bij het vierde huis blijft hij plotseling staan. Hij gromt en blaft. Dan wil hij het paadje oplopen naar het huis. Maar ik houd hem tegen. Ik weet nu waar de dief woont. Weten jullie het ook? Kleur het huis van de dief dan maar.

O ja, je wilt natuurlijk weten hoe het is afgelopen. Nou, ik heb naar het politiebureau gebeld. Binnen een paar minuten was er een agent. Die is achterom gelopen, zodat de dief niet door de achterdeur kon ontsnappen. Toen heb ik aangebeld. De man die opendeed schrok erg. Hij bekende meteen dat hij het geld had gestolen. We hebben hem meegenomen naar het politiebureau en Dusty heeft van ons een lekker bot gekregen. Dat had hij wel verdiend.

Ter afsluiting laat u de tekst nogmaals horen om de leerlingen de kans te geven eventuele fouten te corrigeren.

Ook kunt u aanvullende vragen stellen als:

- Waarom heeft de dief geen kortere weg naar zijn huis genomen? (Hij durfde niet langs het politiebureau.)
- Waarom heeft de dief op het bankje gezeten? (om uit te rusten/om het geld te tellen)

Daarna maken de leerlingen de opdrachten op bladzijde 24 t/m 26 zelfstandig. U biedt hulp waar nodig is.

Afsluiting	10
-------------------	-----------

U bespreekt de antwoorden van de opdrachten samen met de leerlingen.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek 4, bladzijde 23 t/m 26

1

- 1 Hij volgt het spoor van de grote mensen.
- 2 Hij volgt het spoor van de autobanden.
- 3 Hij volgt het spoor van de kindervoetjes.

2

De inbreker met een tv onder zijn jas is gekleurd.

3

- 1 Julio voelt zich schuldig.
- 2 Jonathan raakt in paniek.

4

- a op heterdaad betrappt worden
- b Viki is op heterdaad betrappt.

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **klemrijden** en **oppakken**.
- De leerlingen oefenen het bepalen van een leesstrategie op grond van een afwijkend lettertype en lay-out.

Materiaal

Klassikaal

- Woordcluster 4

Individueel

- Taalleesboek 2, bladzijde 15
- Werkboek 4, bladzijde 28 t/m 34

Vorbereiding

- U neemt een politiepet mee of maakt zelf iets waardoor te zien is dat u een politieagent bent.
- U neemt een krant mee en een krantenbericht over de politie, of u laat het voorbeeld zien dat in dit Handboek is bijgevoegd.

Extra oefening

- Taalleesboek 2, bladzijde 17, oefening 6 en 7.
- Werkboek 4, bladzijde 32 en 33, oefening 4.2 t/m 5.2.

Betekenis van de woorden

klemrijden:	Als je iemand klemrijdt, zet je je auto, brommer of fiets zo neer dat hij niet verder kan.
oppakken:	Iemand oppakken betekent iemand meenemen naar het politiebureau. Alleen de politie mag iemand oppakken.

Start**5**

U spreekt van tevoren met een leerling af dat hij of zij u helpt bij het naspelen van een situatie. U speelt voor de klas een achtervolging met twee auto's, waarbij de politieauto de ander **klemrijdt**. U speelt vervolgens de agent die de bestuurder (de leerling) aanhoudt en vertelt dat hij of zij zich niet aan de regels heeft gehouden. U neemt hem of haar mee naar het bureau.

Kern - Instructie 1**10**

U laat Wordweb 4 aan de groep zien en u zegt:

“De politieauto rijdt achter de fietser aan, haalt hem vervolgens in en **rijdt** hem **klem**. Als je iemand **klemrijdt**, zorg je ervoor dat die persoon niet meer verder kan rijden. De politie **rijdt** iemand **klem**, als iemand niet wil stoppen op de weg.

Als de fietser dan is **klemgereden** en hij heeft bijvoorbeeld een winkel beroofd, dan wordt de bestuurder **opgepakt**. Hij moet dan mee naar het politiebureau. Je hebt dat vast ook wel eens op tv gezien. Als de politie denkt dat iemand gevaarlijk is, krijgt hij handboeien om als hij wordt **opgepakt**.

Je hebt vast ook wel eens gehoord van arresteren. Dat betekent hetzelfde als **oppakken**. Op het politiebureau moet je dan in een cel wachten tot de politie weet wat er verder gaat gebeuren.”

U kunt een verhaaltje vertellen dat u zelf hebt meegemaakt. Dan vraagt u de leerlingen bijvoorbeeld:

- “Wie is er wel eens **klemgereden**? Of heb je het wel eens in het echt gezien?”
- Vertel eens wat je van de tv weet over iemand **oppakken** door de politie.”

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Kern - Instructie 2	20
----------------------------	-----------

U laat het krantenbericht zien waarin staat dat de politie een auto heeft **klemgereden**. (bladzijde 34 van het Werkboek)

U zegt:

“Hoe weten we eigenlijk wat de politie heeft gedaan, dat ze bijvoorbeeld iemand hebben **opgepakt**? Of dat ze iemand hebben **klemgereden**?” (We kunnen dat in de krant lezen, op de tv of facebook zien.)

U bevestigt het antwoord dat de krant erover schrijft. U vertelt dat de les vandaag gaat over krantenberichten. Dat u met de leerlingen gaat kijken hoe een krantenbericht is ingedeeld.

U komt terug op het krantenbericht dat u hebt laten zien.

U zegt:

“De krant staat vol met teksten. Je noemt ze krantenberichten. In de krant staan berichten over wat er op Aruba of in het buitenland is gebeurd. De onderwerpen zijn heel verschillend. Het kan over sport gaan, over het weer, over de regering of over gewone mensen. Als je al die berichten zou lezen, was je een hele tijd bezig. Maar niet iedereen leest alles, want je kiest wat je interessant vindt. Maar hoe weet je nu waar al die berichten over gaan? De makers van de krant helpen je een beetje.”

U laat de voorpagina van de krant zien en u vervolgt:

“Op de eerste bladzijde zetten ze de belangrijkste berichten.”

U wijst op de verschillende lettertypen die gebruikt worden. En dat boven elk bericht een ‘kop’ staat, in grote en vette letters. U vraagt de leerlingen waarom die letter groter en vetter zou zijn. (Dan valt het bericht goed op.)

U zegt:

“De kop zegt heel in het kort waar het berichtje over gaat. Als je niet geïnteresseerd bent, dan lees je niet verder. Je kunt ook denken: Daar wil ik meer over weten, dan kun je verder lezen. Als je weinig tijd hebt, kun je alleen de koppen lezen, dan weet je ongeveer wat er in de krant staat. We gaan nu een krantenbericht bekijken dat in jullie Taalleesboek staat.”

De leerlingen nemen de tekst ‘Gestolen fiets teruggevonden’ bij nummer 2 op bladzijde 15 van het Taalleesboek voor zich.

U vraagt:

“Wat valt je op aan het bericht?” (Er zijn woorden en zinnen die met andere soorten letters, hoofdletters of vetgedrukte letters gedrukt zijn.)

U laat een leerling de kop van het krantenbericht lezen.

U vraagt:

“Waar denk je dat dit krantenbericht over gaat?” (over een gestolen fiets die teruggevonden is)

“Wil je meer weten over die fiets? Onder de kop staat heel kort waar het bericht over gaat. Dat noemen we het korte bericht. Meestal zijn die letters iets dikker gedrukt.”

Samen met de leerlingen leest u het korte bericht. U zegt vervolgens:

“We weten nu iets meer.”

U geeft de opdracht de hele tekst te lezen en u schrijft intussen op het bord:

	Het korte bericht	Het lange bericht
Wie?		
Wat?		
Waar?		
Wanneer?		

Samen met de groep probeert u antwoord te vinden op de vragen. De antwoorden worden op het bord in de juiste kolom geschreven:

	Het korte bericht	Het lange bericht
Wie?	De heer K.	de heer K
Wat?	Hij vindt zijn gestolen fiets terug in zijn eigen achtertuin.	Hij dacht dat zijn fiets gestolen was, maar zijn zoon had de fiets, die niet op slot was, meegenomen naar huis.
Waar?	in Assen	-
Wanneer?	-	Het gebeurde vorige week zaterdag.

U geeft duidelijk aan dat er in het lange bericht extra informatie gegeven wordt. (Je weet meer als je het lange bericht gelezen hebt.)

U zegt:

“In het bericht staat dat het vorige week zaterdag gebeurde, maar daarmee weten we nog niet voldoende over de goede datum. Hoe vinden we de juiste datum van een krantenbericht?”

U laat zien dat de datum boven aan elke pagina staat.

U vraagt:

“Wat weet je nu meer als je het lange bericht gelezen hebt?” (wat precies met de fiets is gebeurd en wanneer het is gebeurd)

U leest daarna het korte bericht bij nummer 3 op bladzijde 16 van het Taalleesboek voor. U behandelt daarna opdracht 2 op bladzijde 28 van het Werkboek mondeling en u leest tenslotte het lange bericht bij nummer 4 op bladzijde 16 van het Taalleesboek voor.

De leerlingen gaan nu zelf een oefening maken waarbij zij antwoorden op de vragen wie, wat, waar, wanneer uit een krantenbericht moeten halen. Ze nemen daarvoor bladzijde 28 van het Werkboek voor zich en bladzijde 16 van het Taalleesboek. U neemt oefening 2 en 3 op bladzijde 28 en 29 van het Werkboek kort door en laat de leerlingen deze maken.

Extra oefening

Werkboek 4, bladzijde 32 en 33, oefening 4.2 t/m 5.2

Taalleesboek 2, bladzijde 17, oefening 6 en 7

Afsluiting**5**

Als afsluiting kijkt u de oefening gezamenlijk na.

U wijst de leerlingen erop dat in het bericht dat u eerst met hen las, geen datum staat, alleen dat het 'vorige week zaterdag' gebeurde. U vraagt de leerlingen hoe zij toch de juiste datum van een krantenbericht kunnen vinden (aan de bovenkant van de pagina van de krant).

U vraagt aan de leerlingen wat ze geleerd hebben in deze les en wat ze kunnen gebruiken als ze de krant gaan lezen.

Antwoorden

Werkboek 4, bladzijde 28 t/m 33

1.1

- a Het rijmt.
b Het heeft coupletten.

1.2

- 1 klas – tas
2 Annemarie – Sofie
3 veel – deel
- 4 weinig – geinig
5 deed – weet
6 Koen – doen

2

- 1 Wie? een agente
2 Wat? Ze achtervolgde een dief.
3 Waar? in Delfzijl
4 Wanneer? op 9 november

3

- b Ik weet nu hoe de agente heet.
c Ik weet nu hoe laat het gebeurde.
e Ik weet nu waar de dief gepakt werd.

4.1

- Het rijmt.
Het heeft coupletten.

extra oefening Werkboek, bladzijde 32 en 33

extra 4.2

- Joep – groep
stad – gejat
heen – verdween
Jeroen – doen
uit – geluid
tegen – verlegen
weggebracht – gewacht
Joep – groep

extra 4.3

- 1 couplet 2
2 couplet 4
3 couplet 1
4 couplet 3

extra 5.1

- a Ik weet in welke stad het gebeurde.
b Ik weet wanneer het gebeurde.
d Ik weet wat er gebeurd is.
e Ik weet wat er gestolen is.

extra 5.2

- b Ik weet nu hoe de auto's werden opengebroken.
c Ik weet nu nog preciezer waar het gebeurde.

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het vormen van vrouwelijke persoonsnamen door middel van de achtervoegsels -e, -es of -in.
- De leerlingen oefenen van enkele mannelijke persoonsnamen de vrouwelijke tegenhanger te noemen.
- De leerlingen spelen een taalspelletje: geheimschrift ontcijferen waarbij de tekst omgekeerd is.

Materiaal

Klassikaal

- enkele pictogrammen voor man en vrouw

Individueel

- Werkboek 4, bladzijde 35 t/m 39

Extra oefening

- Werkboek 4, bladzijde 38 en 39, oefening 5 t/m 7

Start**5**

U herinnert de leerlingen aan de vorige les. Toen zijn er verschillende krantenberichten besproken. U vraagt hen:

“Weten jullie nog wie de dief greep in het krantenbericht over een tasjesdief? Dat was een agente. In deze les gaat het over woorden die slaan op een vrouw, zoals ‘agente’, of op een man, zoals ‘agent’.”

U laat de leerlingen enkele woorden opnoemen die slaan op een vrouw en op een man (directeur- directrice).

Kern - Instructie 1**20**

U schrijft op het bord:

agent	agente
prins	prinses
boer	boerin

U zegt:

“Ik heb hier twee rijen met woorden opgeschreven. In de eerste rij staan woorden die een man of jongen zijn en in de tweede rij staan dezelfde woorden, maar dan zijn het vrouwen of meisjes.

Het verschil tussen de twee woorden is, dat er bij de woorden die op vrouwen of meisjes slaan, iets achter komt. Laten we eens gaan kijken.”

U geeft vervolgens per woord aan wat er aan het ‘mannelijke’ woord wordt toegevoegd om er een ‘vrouwelijk’ woord van te maken. Om dit duidelijk te maken onderstreept u het achtervoegsel en schrijft u het ook nog eens apart op het bord.

agent	agente	-e
prins	prinses	-es
boer	boerin	-in

Daarna bespreekt u samen met de leerlingen oefeningen 1.1 t/m 3.2 op bladzijde 33 en 34 van het Werkboek. U vraagt enkele leerlingen te vertellen wat ze moeten doen. U vult alleen aan wanneer dat nodig is. Eventueel licht u onbekende woorden toe.

Kern – Instructie 2	15
----------------------------	-----------

Vervolgens schrijft u op het bord:

dievegge

U vraagt aan de leerlingen wie weet welk woord daarbij hoort (dief). U vertelt dat er geen andere woorden voor vrouwen zijn die op -egge eindigen.

‘Dievegge’ is dus een heel bijzonder woord.

U schrijft nog enkele vrouwelijke persoonsnamen op het bord en laat er de mannelijke tegenhanger van noemen:

meisje -	...	(jongen)
vrouw -	...	(man)
mevrouw -	...	(meneer)
dame -	...	(heer)

U vraagt:

- “Waar zie je weleens H en D staan? Wat betekenen deze letters?” (op een wc; de letters betekenen ‘Herren’ en ‘Dames’)
- “Soms kan er ook L en G staan. Wat zouden die betekenen? (ladies en gentleman)
- “Wat staat er ook wel eens op een wc-deur om te vertellen welk voor heren is en welke voor dames?” (een poppetje van een man en een vrouw)

U vraagt de leerlingen of zij nog meer woorden kunnen bedenken die een man of vrouw aangeven. U kunt helpen door de leerlingen erop te wijzen dat ze familieleden kunnen noemen, maar ook mannetjes- en vrouwtjesdieren. (zoon-dochter, neef-nicht, oom-tante, beer-berin, leeuw-leeuwin, kater-poes). Daarna maken de leerlingen opdracht 1.1 t/m 3.2 op bladzijde 33 en 34 van het Werkboek.

Extra oefening

Werkboek 4, bladzijde 36 en 37, oefening 5 t/m 7.

Afsluiting	5
-------------------	----------

De les wordt afgesloten met een taalspelletje. De leerlingen zoeken bladzijde 35 van het Werkboek op en u bespreekt opdracht 4. U vraagt de leerlingen of zij een idee hebben hoe ze dit geheimschrift kunnen lezen. (de tekst van achteren naar voren lezen)

U geeft een aantal leerlingen de beurt om de tekst hardop voor te lezen.

Wanneer de hele tekst gelezen is, vraagt u wie het antwoord op vraag 4 weet.

Wanneer het antwoord niet komt, leest u de tekst nog eens voor.

Het goede antwoord schrijft u op het bord, zodat de leerlingen dit kunnen overnemen.

Afsluiting	5
-------------------	----------

Werkboek 4, bladzijde 33 t/m 37

1.1

Het woord *agente* is gemaakt door achter *agent* een 'e' te zetten.

1.2

<i>agente</i>	<i>studente</i>
<i>leerlinge</i>	<i>assistente</i>

2.1

Het woord *prinses* is gemaakt door achter *prins* 'es' te zetten.

2.2

(*prinses*)

<i>zangeres</i>	<i>barones</i>
<i>danseres</i>	<i>dichteres</i>

3.1

Het woord *boerin* is gemaakt door achter *boer* 'in' te zetten.

3.2

(*boerin*)

<i>vriendin</i>	<i>koningin</i>
<i>heldin</i>	<i>herderin</i>

4

Het geld zit in een koffer onder een tegel/onder de grond.

extra oefening Werkboek 4, bladzijde 36 en 37

extra 5

echtgenoot, vorst, tovenaar, Arubaan, onderwijzer

extra 6

drie zelfbedachte zinnen met woorden uit extra opdracht 5

extraplus 7

zelfgeschreven brief met omgekeerde tekst als in opdracht 4

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **de detective**, **afluisteren**, **de dader**, **opsporen**, **afgelopen** en **vervolgens**.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb 4, Woordspoor 4
- Woordweb 6, Woordcluster 6

Individueel

- Werkboek 4, bladzijde 40 t/m 42

Vorbereiding

- een krant, een vergrootglas
- filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=zncrLVSpLmk>

Betekenis van de woorden

- de detective:** Een detective moet uitzoeken wat er precies gebeurd is, vooral als er een misdaad is gepleegd. Dat is zijn beroep. De detective is ook iemand die als beroep informatie over iets of iemand probeert te krijgen.
- afluisteren:** Afluisteren betekent: stiekem luisteren naar wat andere mensen zeggen.
- de dader:** Een dader is iemand die iets gedaan heeft dat strafbaar is, bijvoorbeeld stelen, iemand slaan.
- opsporen:** Opsporen betekent iets of iemand proberen te vinden.
- afgelopen:** Als iets afgelopen is, is het voorbij, bijvoorbeeld een film, een feest.
- vervolgens:** Vervolgens betekent: daarna. Eerst pakte ik de tram, vervolgens reed ik verder met de bus.

Start**5**

U komt de klas binnen verkleed als detective en u loopt geheimzinnig rond. U vertelt dat u laatst een film gezien hebt over een **detective**. Hij moest een hele tijd een mevrouw **afluisteren** en bespioneren. Om niet te veel op te vallen, deed hij steeds andere kleren aan. Soms had hij bijvoorbeeld een petje of een hoed op en één keer plakte hij zelfs een snor op.

Kern - Instructie 1**15**

U vertelt:

“Een detective zoekt uit wat er gebeurd is. Hij is vaak op zoek naar een **dader**. **De dader** is degene die iets heeft gedaan. Een **dader** kan stelen of iemand vermoorden of nog andere fouten en akelige dingen doen.”

U laat Woordweb 6 zien.

“**De dader** moet opgepakt worden om bestraft te worden. Als **de dader** niet te vinden is, moet hij of zij worden **opgespoord**. In het woord **opgespoord** zit het woord ‘spoor’, van ‘voetspoor’. Je bent op zoek naar het spoor om bij **de dader** uit te komen. Als je gaat **opsporen** kun je mensen **afluisteren**, dan heb je een microfoonje ergens verstopt, of je gaat mensen, die **de dader** kennen, stiekem achtervolgen. Misschien gaan ze wel naar **de dader** toe!

Op tv zijn er programma’s waarin de politie **daders** van diefstallen, overvallen en andere misdrijven probeert **op te sporen**. Daarin worden gewone mensen gevraagd de politie te helpen een **dader op te sporen**. Heb je wel eens zo’n programma gezien?”

U kunt eventueel een fragment laten zien van het programma ‘Opsporing verzocht’ (<https://www.youtube.com/watch?v=zncrLVSpLmk>). Hierin wordt de hulp gevraagd van de kijkers bij het oplossen van misdrijven. Dit fragment gaat over een automobilist die is doorgereden nadat hij een wandelaar heeft aangereden.

U bespreekt de betekenissen van de nieuwe woorden aan de hand van het Woordweb 4.

Nadat u de woorden hebt uitgelegd, gaat u een kort gesprekje aan met de leerlingen. U geeft eerst zelf een voorbeeld uit uw eigen ervaringen. Daarbij herhaalt u de woorden. Daarna vraagt u de leerlingen naar hun ervaringen. Bij de vragen laat u steeds weer de nieuwe woorden klinken. Richt uw vragen vooral op de leerlingen die niet zo snel geneigd zijn een beurt te vragen.

U kunt de volgende vragen stellen:

- Toen ik klein was, **luisterde** ik ’s avonds vaak mijn ouders **af**. Dan ging ik achter de kamerdeur staan om te horen wat ze zeiden. **Luisteren** jullie wel eens iemand **af**? Hoe doe je dat dan?
- Kennen jullie spelletjes waarbij iemand voor **detective** moet spelen? Hoe gaat dat?
- Kijken jullie wel eens naar een **detective** op televisie? Of hebben jullie wel eens een boek gelezen waar een **detective** in voorkomt. Wat doet ie dan allemaal?

De leerlingen zoeken bladzijde 41 van het Werkboek op, u bespreekt opdracht 1 samen met de leerlingen.

Kern - Instructie 2	15
----------------------------	-----------

U neemt de krant en leest (zogenaamd) een krantenbericht voor.

U zegt:

“Oh, dit vinden jullie vast interessant: **afgelopen** nacht is het alarm afgegaan in Ling & Sons supermarkt. De politie was er binnen vijf minuten. Eén van de agenten is naar binnen gegaan en kwam **vervolgens** dubbel van het lachen weer naar buiten. De dieven waren klem komen te zitten in de vriezer en zaten te bibberen van de kou!”

U laat Woordweb 5 zien aan de groep.

U komt nog even terug op het voorgelezen bericht:

“Weten jullie wanneer dit is gebeurd? In de eerste zin zei ik: “**afgelopen** nacht is het alarm afgegaan”. Aan het woord ‘**afgelopen**’ kun je horen wanneer het gebeurd is. Dat betekent dus de nacht die pas is **afgelopen**, de laatste nacht. Je kunt ook zeggen ‘vannacht’. In krantenberichten staat het woord ‘**afgelopen**’ heel vaak: **afgelopen** maand betekent dus vorige maand/de maand die net is **afgelopen**; **afgelopen** jaar is het vorige jaar/het jaar dat net is **afgelopen**. In een krantenbericht staat precies beschreven wat er achter elkaar gebeurt. Als je zelf iets schrijft, gebruik je vaak én toen’of ‘daarna’. In de krant staat **vervolgens**. Het betekent hetzelfde als ‘daarna’. In het krantenbericht stond dat één agent naar binnen ging en **vervolgens** lachend naar buiten kwam. Er had ook ‘daarna’ kunnen staan, maar dat gebruik je meer als je iets vertelt. Als je het opschrijft, gebruik je **vervolgens**.

U vraagt de leerlingen of ze zelf een zinnetje kunnen bedenken met de woorden ‘**afgelopen**’ en ‘**vervolgens**’.

U geeft eerst zelf een voorbeeld:

‘**Afgelopen** vakantie ben ik naar Miami op vakantie geweest.
Vervolgens ben ik naar Bonaire gegaan.’

Na een paar voorbeelden, bespreekt u opdracht 2 op bladzijde 42 van het Werkboek samen met de leerlingen.

Daarna maken de leerlingen de opdrachten op bladzijde 39 en 40 van het Werkboek zelfstandig. U biedt hulp waar nodig is.

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Afsluiting**5**

Als afsluiting van de les vraagt u de leerlingen welke woorden ze vandaag geleerd hebben en welke ze het moeilijkst vonden.

Antwoorden

Werkboek 4, bladzijde 41 en 42

1

1 <i>het spoor</i>	6 <i>de detective</i>
2 <i>straf uitzitten</i>	7 <i>afluisteren</i>
3 <i>ontsnappen</i>	8 <i>de dader</i>
4 <i>bewaken</i>	9 <i>opsporen</i>
5 <i>klemrijden</i>	10 <i>betraapt</i>

2

1 <i>Eerst maak je beslag.</i>	<i>Dit is stap 1.</i>
2 <i>Vervolgens bak je de pannenkoeken.</i>	<i>Dit is stap 2.</i>
3 <i>Tot slot eet je de pannenkoeken op!</i>	<i>Dit is stap 3.</i>

eigen tekst

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen woorden met open en gesloten lettergrepen.
- De leerlingen oefenen woorden die eindigen op **-oor**, **-eer** en **-eur**.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 4, bladzijde 43 en 44

Start**15**

U zegt:

“Ik ga vandaag beginnen met een kort oefendictee. We hebben het in de vorige spellingsles over de lange en korte klanken gehad en wat je moet doen als je die hoort. Ik wil kijken of jullie dat goed hebben onthouden. Daarna gaan we naar woorden kijken die eindigen op **-eer**, **-oor** en **-eur**.”

De leerlingen nemen bladzijde 41 van het Werkboek voor zich en schrijven het woord op dat u voorleest. Meteen nadat u het woord voorgelezen hebt, vraagt u een leerling wat hij of zij heeft opgeschreven. U vraagt ook waarom, zodat hij/zij de kans krijgt de spellingsregel te benoemen. U vraagt een andere leerling of het antwoord goed is. Vervolgens schrijft u het woord op het bord, zodat de leerlingen het meteen kunnen nakijken. Daarna leest u het volgende woord op.

De woorden zijn:

- bewaken
- afgelopen
- betrappen
- pikken
- stelen

Kern – Instructie**25**

U vervolgt de les als volgt:

“Aan het begin van de les vertelde ik dat we vandaag ook gaan oefenen met woorden die eindigen op **-eer**, **-oor** en **-eur**. We hebben daar een paar weken geleden ook over gesproken. We hebben toen gezien en gehoord dat de ‘r’ aan het eind van de **-ee**, **-oo** en **-eu**, de klank van de **-ee**, **-oo** en **-eu** iets verandert.”

U leest de volgende woorden op en legt uit:

“Het weer. De ‘r’ verandert de klank /eer/, want je hoort /ir/.

Maar je schrijft -eer!

Dit geldt ook voor de klank /oo/ in bijvoorbeeld ‘het spoor’. Je

hoort een /o/, maar je schrijft -oor.

Bij ‘de deur’ hoor je een /u/, maar schrijf je de tweeklank -eur.”

U legt aan de leerlingen uit dat het dus belangrijk is goed te luisteren naar het woord, dit in hun hoofd te herhalen en dat ze nadenken over hoe het woord geschreven moet worden. U wijst hen erop dat wanneer ze een klank herkennen als /ir/, /or/ of /ur/, dat je dan -eer, -oor of -eur moet schrijven.

Om dit te oefenen, nemen de leerlingen bladzijde 43 van het Werkboek voor zich. U maakt oefening 2 gezamenlijk waarbij u de eerste zin zelf voorleest. Bij het in te vullen woord vraagt u een leerling naar de goede oplossing. Eventueel vult u bij het woord eerst alle drie de klanken in en vraagt de leerling welke de juiste is. Wanneer het juiste woord genoemd wordt, schrijft u dit op het bord en nemen de leerlingen dit over. Zo maakt u alle zinnen samen, waarbij u eventueel de zin meteen door een leerling laat oplezen.

Wanneer oefening 2 af is, mogen de leerlingen in duo’s oefening 3 (de rebus) op bladzijde 44 maken.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U kijkt de drie zinnen van de rebus gezamenlijk na en nadat u deze hardop herhaalt, schrijft u de zin op het bord.

Antwoorden

Werkboek 4, blz. 43 en 44

1

De woorden staan in de les.

2

1 meer, 2 spoor, 3 geur, 4 boor, 5 koelkastdeur, 6 ongeveer, 7 meneer, 8 daarvoor

3

1 Meneer, waar is uw geweer?

2 Juf parkeert haar auto in het eerste vak.

3 De kleuters mochten om de beurt papier scheuren.

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van een weettekst aan de hand van een schema.
- De leerlingen oefenen het schrijven van een weettekst van twee alinea's

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Taalleesboek 2, bladzijde 6
- Werkboek 4, bladzijde 45 t/m 48

Extra oefening

- Taalleesboek 2, bladzijde 10, oefening 2
- Werkboek 4, bladzijde 45 en 46, oefening 3 t/m 5

Start**5**

U vertelt:

“We hebben in les 2 geleerd wat de functie van een alinea is en ook dat een nieuwe alinea altijd iets nieuws vertelt. Laten we even kijken naar de les van de zakkenrollers. Neem jullie het Taalleesboek voor je op bladzijde 6. Hoeveel alinea's zien jullie?” (3)

Kern - Instructie**30**

U vervolgt:

“Vandaag gaan jullie een weettekst van twee alinea's schrijven. Wie weet nog wat een weettekst is?” (De schrijver wil je iets leren of je komt iets te weten.)

U zegt:

“Bekijk het schema bij opdracht 1 op bladzijde 45 van het Werkboek. Met behulp van dit schema gaan jullie nu een weettekst (geen verhaal) schrijven over 'stelen'. De tekst mag maar twee alinea's hebben.”

U vertelt ze dat op het schema te zien is, dat het gaat over stelen in winkels en stelen thuis. U bespreekt met de leerlingen het thema 'stelen'.

U stelt de volgende vragen:

- “Hoe komt de dief binnen?” (deur, raam, dak)
- “Wat denk je dat de dief in de winkel zal stelen?” (geld uit de kassa en elektronische spullen)

-“En in een huis?” (sieraden, een tv of X-box en games).”

Vervolgens zegt u:

“Nu weten jullie wat de dief allemaal kan doen als hij gaat stelen in een winkel en in een huis. We gaan nu samen de eerste alinea van de weettekst schrijven en daarna gaan jullie in kleine groepjes verder met de tweede alinea”.

U vraagt aan de leerlingen:

“Welke woorden hebben we nodig om een weettekst te maken over diefstal in de winkel?”

De leerlingen krijgen de kans om woorden op te noemen en u schrijft de woorden op het bord.

Mogelijke woorden zijn:

- **de winkel**
- **inbreken**
- **de dief**
- **de verkoopster**
- **het mes/het wapen/het pistool**
- **bang maken**
- **de kassa**
- **stelen**
- **het geld**

U geeft enkele leerlingen de beurt om zinnen te maken met de woorden.

De zinnen schrijft u op het bord en bespreekt ze met de leerlingen. (± 4 zinnen)

Samen beslissen jullie welke zin het beste is.

Nadat u alle zinnen hebt geschreven, gaat u de zinnen op volgorde zetten en zo vormt u samen met de leerlingen de eerste alinea van de weettekst.

U vervolgt:

“Waarover gaat de tweede alinea?”(stelen thuis)

Vervolgens bedenkt u samen met de leerlingen de woorden voor de tweede alinea. Het gaat nu over stelen thuis.

De volgende vragen kunnen aan bod komen:

- “Wat doet hij om binnen te komen?”
- Heeft het huis tralies of een alarm?

- Wat neemt hij allemaal mee?
- Is hij alleen of is er nog iemand anders bij?"

De leerlingen gaan nu in groepjes van twee de volgende alinea maken.

U vraagt:

“Waarom begint er een tweede alinea?” (er komt een andere persoon bij)

Dan vraagt u:

“Waarom kan een nieuwe alinea nog meer beginnen?”

Als de verschillende mogelijkheden niet genoemd worden, neemt u ze nog eens door: er is een verandering in plaats of tijd; er komen nieuwe personen in het verhaal of er vinden nieuwe gebeurtenissen plaats.

Extra oefening

Taalleesboek 2, bladzijde 10, oefening 2

Werkboek 4, bladzijde 47 en 48, oefening 3 t/m 5

Afsluiting	10
-------------------	-----------

Als ze klaar zijn laat u twee leerlingen hun weettekst voorlezen. Samen met de klas bespreekt u wat de verschillen zijn. U vraagt of iemand nog iets anders heeft bedacht en laat die leerling zijn tekst voorlezen.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek 4, bladzijde 45 en 48

1

eigen weettekst van twee alinea's waarin de gegevens uit opdracht 1 verwerkt zijn

extra oefening Taalleesboek 2, bladzijde 10

2

eigen tweede verhaalalinea

Het verhaal hoeft niet af te zijn, maar moet goed aansluiten bij de eerste alinea en de tekening.

extra oefening Werkboek 4, bladzijde 47 en 48

extra 3

De teksten moeten passen bij de gegeven situatie.

extra 4

De woorden zijn: 1 diefstal, 2 inbreken, 3 rover.

extraplus 5

eigen tekst passend bij de plaatjes bij nummer 2 uit Taalleesboek 2

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van een weettekst van drie alinea's met behulp van een schema.

Materiaal

Klassikaal

- schema op het bord

Individueel

- Werkboek 4, bladzijde 49 en 50

Extra oefening

- Taalleesboek 2, bladzijde 14, oefening 2
- Werkboek 4, bladzijde 50, oefening 2

Start**5**

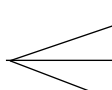
U herhaalt weer de functie van de alinea met de leerlingen. (Een nieuwe alinea betekent altijd iets nieuws in een verhaal.)

Kern - Instructie**30**

Vervolgens gaat u een gesprek aan met de leerlingen over wat je thuis kunt doen om dieven tegen te houden. U schrijft de ideeën op het bord. (hoge hekken, tralies, goede waakhond, extra lampen buiten, alarm, dubbele sloten, camera's, etcetera)

Uit deze suggesties kiest u gezamenlijk de drie meest gebruikte manieren om dieven tegen te houden.

U zet het schema op het bord.

Hoe houd je dieven tegen?

- een waakhond
- sloten en hekken
- alarm

U laat de leerlingen in tweetallen bij elk van de mogelijkheden van inbraakbeveiliging een paar zinnen bedenken.

Vervolgens geeft u een leerling de beurt om te vertellen wat hij met zijn buurman heeft bedacht voor de eerste alinea over een waakhond. Samen bepaalt u de inhoud van de eerste alinea.

U schrijft deze alinea op het bord en laat de leerlingen dit overnemen op bladzijde 49 van het Werkboek.

De leerlingen gaan nu met z'n tweeën verder met alinea twee en drie.

Als u denkt dat het nodig is, bespreekt u samen de mogelijke inhoud van de volgende alinea's. U kunt de tweede alinea eventueel samen bespreken voordat de leerlingen doorgaan met de derde alinea.

Extra oefening

Taalleesboek 2, bladzijde 14 oefening 2

Werkboek 4, bladzijde 50, oefening 2

Afsluiting	10
-------------------	-----------

Nadat ze klaar zijn met de drie alinea's, laat u enkele leerlingen hun teksten voorlezen. De klas mag zelf aangeven welke teksten ze het meest interessant vinden. U hangt ze dan aan het prikbord of aan de muur van de klas, zodat de leerlingen de weetteksten nog een keer kunnen nalezen.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek 4, bladzijde 49

1

een eigen weettekst over 'Hoe houd je dieven tegen?' van drie alinea's, gebaseerd op het besproken bordschema

extra oefening Werkboek 4, bladzijde 50

2

eigen vervolg passend bij het begin van het verhaal

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het bepalen van een leesstrategie op grond van een afwijkend lettertype en lay-out.
- De leerlingen oefenen het herkennen van coupletten en rijm als kenmerken van een gedicht.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Taalleesboek 2, bladzijde 15 t/m 19
- Werkboek 4, bladzijde 51 t/m 56

Vorbereiding

- Kopie maken op A3 van:
  - een krantenbericht
  - het gedicht 'Annemarie' op bladzijde 15 van Taalleesboek 2

Extra oefening

- Taalleesboek 4, bladzijde 20, oefening 4 en 5
- Werkboek 4, bladzijde 53 en 54, oefening 3.1 t/m 4

Start**5**

U start de les door een kopie van een krantenbericht en een gedicht aan het bord op te hangen. Staat ook in het Werkboek op bladzijde 55

U vraagt:

“Wie weet wat het verschil is tussen deze twee tekstsoorten?”

U geeft de leerlingen de kans om uitleg te geven (De één is een krantenbericht (weettekst) en de ander een gedicht.)

U vraagt:

“Wat voor verschillen zijn er nog meer te zien?” (Het krantenartikel heeft grote letters en kleine letters. Het gedicht heeft rijm en coupletten. De vorm is ook anders).

Kern – Instructie 1**15**

U zegt:

“We gaan vandaag dus twee soorten teksten lezen: een krantenbericht en een gedicht. We hebben in les 7 al uitgebreid naar een krantenbericht gekeken, dus gaan we daar nu wat sneller doorheen. Neem bladzijde 18 en 19 van je Taalleesboek voor je. Zoals jullie kunnen zien, staan daar twee krantenberichten over ‘Nieuwe sportfiets gestolen’.”

U wijst de leerlingen op de verschillende lettertypen die gebruikt worden in de kop van de tekst (dikke grote en dikke kleinere letters). U herhaalt het doel van deze afwijkend gedrukte tekst. (Het bericht valt dan goed op.)

U vraagt:

“Wie van jullie kan uitleggen wat het verschil is tussen bericht bij nummer 1 en bericht bij nummer 2?” (Bericht bij nummer 1 is een kort bericht en bericht bij nummer 2 is wat langer.)

U zegt:

“We hebben eerder al geleerd dat korte berichten in het ‘kort’ aangeven waarover het bericht gaat. Lange berichten geven meer informatie. Als je dat leest, weet je meer.”

U controleert samen met de leerlingen of inderdaad de belangrijkste gegevens te vinden zijn in de krantenkop en het korte bericht. Vervolgens leest u samen met de leerlingen het bericht op bladzijde 19 van het Taalleesboek voor. U gaat in op hoe Ali zich voelt na de diefstal. (verdrietig, bang om naar huis te gaan en boos op de dader) De leerlingen nemen bladzijde 51 van het Werkboek voor zich. U maakt opdracht 1.1 en 1.2 gezamenlijk.

Kern – Instructie 2

20

U verwijst naar het begin van de les toen u twee soorten teksten liet zien. U vertelt de leerlingen dat u naar twee gedichten gaat kijken.

De leerlingen nemen bladzijde 16 van het Taalleesboek voor zich met de gedichten ‘De diefstal’ en bladzijde 19 ‘Ijsbeer jat uit de koelkast’. (ook in het Werkboek bladzijde 56)

U vraagt de leerlingen goed naar beide gedichten te kijken en of ze verschillen en overeenkomsten kunnen ontdekken. (De overeenkomsten zijn: rijm en korte zinnen. De verschillen zijn: de één heeft coupletten en witregels, de andere niet.)

U zegt:

“We hebben nu gezien dat een gedicht verschillende kenmerken kan hebben. Als we ze op een rijtje zetten, kunnen we vier kenmerken noemen, namelijk rijm, korte zinnen, coupletten en witregels.”

U schrijft de volgende kenmerken van gedichten op het bord:

- **Een gedicht rijmt vaak.**
- **Een gedicht heeft vaak coupletten.**
- **Tussen coupletten zitten witregels.**
- **De regels zijn niet volgedrukt.**

De leerlingen nemen bladzijde 50 van het Werkboek voor zich en bladzijde 15 van het Taalleesboek. U leest het gedicht 'Annemarie' een keer voor en leest het daarna nog een keer klassikaal in koor. Vervolgens bespreekt u opdracht 2.1 t/m 2.3 op bladzijde 50 van het Werkboek en u laat de leerlingen deze zelfstandig maken.

Extra oefening

Taalleesboek 2, bladzijde 20, oefening 4 en 5

Werkboek 4, bladzijde 53 en 54, oefening 3.1 t/m 4

Afsluiting	10
-------------------	-----------

U bespreekt opdracht 2.1 t/m 2.3 op bladzijde 52 van het Werkboek samen met de klas en u laat enkele leerlingen vertellen wat ze vandaag hebben geleerd.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek 4, bladzijde 51 t/m 56

1.1

a Ik weet met wie het gebeurde.

b Ik weet wat er gebeurd is.

1.2

a hoe de jongen heet

c waar het precies gebeurde

d wanneer het precies gebeurde

2.1

a Het rijmt.

d Het heeft coupletten.

2.2

1 klas – tas

4 weinig – geinig

2 Annemarie – Sofie

5 deed – weet

3 veel – deel

6 Koen – doen

2.3

1 omdat er rijm is

2 omdat de regels niet vol zijn

extra oefening Werkboek 4, bladzijde 53 en 54

extra 3.1

b wat er gebeurd is

c dat er niks gestolen is

e in welke plaats het gebeurd is

extra 3.2

1 Ik weet nu dat de inbrekers alles overhoop hebben gehaald.

2 Ik weet nu dat er drie daders waren.

3 Ik weet nu dat de daders nog niet bekend zijn.

extraplus 4

eigen tekst met extra informatie over bijvoorbeeld hoe de politie verder gaat onderzoeken of over de schade

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het herkennen en toepassen van scheidbaar samengestelde werkwoorden in zinsverband.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Taalleesboek 2, bladzijde 21
- Werkboek 4, bladzijde 57 t/m 59

Vorbereiding

- Voor de les schrijft u de doe-woorden en hun betekenis op het bord.
- Of u maakt kaarten met doe-woorden en hun betekenis (zie didactische tip).

Extra oefening

- Werkboek 4, bladzijde 59, oefening 5 en 6

Start**5**

U schrijft de lange doe-woorden met hun betekenis door elkaar op het bord.

oppakken**stelen****afluisteren****iemand meenemen naar het politiebureau****opsporen****stiekem luisteren naar wat andere mensen****zeggen****wegnemen****iets of iemand proberen te vinden**

U vertelt de leerlingen dat de betekenissen die achter de doe-woorden staan, niet de juiste zijn. Ze staan door elkaar. Welke betekenis past bij welk doe-woord? U laat enkele leerlingen om de beurt met een pijl aangeven wat bij wat hoort (gebruik kleurstift).

Kern – Instructie 1**15**

De leerlingen zoeken bladzijde 21 van het Taalleesboek op en u leest samen met de leerlingen de tekst bij nummer 1.

U bespreekt de tekst aan de hand van de volgende vragen:

- “Tes heeft iets weggepakt. Wat was dat?”
- Van wie was het dropje?
- Van wie had de juf het gekregen?
- Wat wil Tes aan juf geven?”

Vervolgens nemen de leerlingen opdracht 1 op bladzijde 57 van het Werkboek voor zich en u bespreekt deze kort. De leerlingen maken de oefening zelfstandig.

Wanneer iedereen klaar is, schrijft u de werkwoorden van opdracht 1 op het bord zodat de leerlingen de oefening kunnen nakijken.

Kern – Instructie 2

20

U zegt:

“We hebben aan het begin van de les een beetje geoefend met lange doe-woorden en hun betekenis. Vandaag gaan we leren wat lange doe-woorden zijn. Ik ga dat eerst aan jullie uitleggen en daarna gaan jullie opdrachten maken”.

U schrijft op het bord:

meenemen

U zegt:

“Als we naar dit doe-woord kijken, zien we in dit woord een bekend doe-woord, namelijk ‘nemen’. Je kunt een doe-woord langer maken door een woordje erbij te zetten. Hier is dat ‘mee’. Meenemen is ook iets wat je doet. We noemen dit een lang doe-woord. Als je dit woord in een zin gebruikt, wordt het soms aan elkaar geschreven, maar het kan ook los van elkaar geschreven worden. Bijvoorbeeld: ik neem een lekker snoepje voor je mee. Dan staan ‘neem’ en ‘mee’ los van elkaar. Maar ze horen bij elkaar, en je kunt er één woord van maken, meenemen. We gaan nu terug naar het verhaaltje van Juf Inge en Tes op bladzijde 21 van het Taalleesboek.”

U schrijft de eerste zin van het verhaaltje op het bord en onderstreept daarbij de persoonsvorm.

Juf Inge kijkt Tes vriendelijk aan.

U vraagt:

“Wie begrijpt waarom er een streep staat onder ‘kijkt’ en ‘aan’?”
(Deze woorden horen bij elkaar. Je kunt er één woord van maken: aankijken.)

U schrijft op het bord:

aankijken

U zegt:

“Kijken is iets wat je doet. Daarom noemen we dat een doe-woord. Aankijken is een lang doe-woord, omdat er nog een woordje bij komt.”

U zegt dat er nog meer lange doe-woorden in het verhaaltje op bladzijde 21 van het Taalleesboek staan. U noemt de regels en de leerlingen proberen de twee samenstellende delen te vinden. Daarna noemen ze het hele werkwoord.

In regel 3/4: zag uit	- (er) uitzien
In regel 6: bracht mee	- meebrengen
In regel 8: neem mee	- meenemen
In regel 9-10: veeg schoon	- schoonvegen
In regel 10: wringt uit	- uitwringen

Hierna vraagt u wie zelf nog een lang doe-woord kan bedenken. De goede antwoorden schrijft u steeds op bord. Met elk werkwoord laat u een zin maken waarbij het lange woord gesplitst wordt.

Bijvoorbeeld:

nadenken   **We denken goed na.**
afdrogen   **Tes droogt haar handen af.**

U bespreekt opdracht 2 en 3 op bladzijde 57 en 58 van het Werkboek. Van beide oefeningen maakt u de eerste zin gezamenlijk. Daarna maken ze de opdrachten zelfstandig in duo's. U biedt hulp waar nodig is.

Extra oefening

Werkboek 4, bladzijde 59, oefening 5 en 6

Afsluiting	10
-------------------	-----------

Als afsluiting van de les kijkt u de opdrachten gezamenlijk na en laat u enkele leerlingen de zelfbedachte zinnen van opdracht 3 oplezen.

Didactische tip:

U kunt de introductie van deze les ook uitvoeren met zogenaamde 'flash cards'. U maakt hiervoor kaarten/stroken met daarop de lange doe-woorden en kaarten met de betekenissen. De leerlingen zoeken in groepjes de goede kaarten bij elkaar. Na vijf minuten vraagt u per groep wat hun oplossing is en of iemand een andere oplossing heeft.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek 4, bladzijde 57 en 59

1

pakken, schuiven, knikken, zeggen, denken, vragen

2

<i>1 (rondgaan)</i>	<i>5 schoonmaken</i>
<i>2 neerleggen</i>	<i>6 uitspoelen</i>
<i>3 nadenken</i>	<i>7 uitwringen</i>
<i>4 opeten</i>	

3

zelfbedachte zinnen met de gegeven doe-woorden

4

<i>1 (opbellen)</i>	<i>4 uitlachen</i>
<i>2 leeghalen</i>	<i>5 rondfladderen</i>
<i>3 weggagen</i>	

extra oefening Werkboek 4, bladzijde 57

extra 5

zelfbedachte vertelzinnen met de gegeven doe-woorden

De delen moeten gescheiden zijn: pak af/pakken af, enzovoort.

extra 6

zelfbedachte vraagzinnen met de gegeven doe-woorden

De delen moeten gescheiden zijn.

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden die eindigen op **-oor**, **-eer** en **-eur**.
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden die eindigen op **-eren**, **-oren** en **-euren**.
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met open en gesloten lettergrepen.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 4, bladzijde 60

Start**5**

U herinnert de leerlingen eraan dat zij de vorige week oefeningen hebben gemaakt met woorden die eindigen op -oor, -eer en -eur. U vraagt of zij nog weten welke regel bij die woorden werd gebruikt. (Je hoort ongeveer /or/, /ir/, /ur/, maar je schrijft oor, eer, eur.) U vraagt de leerlingen een aantal van deze woorden te noemen en u schrijft ze op het bord. U vertelt dat de les van vandaag daarbij aansluit.

Kern - Instructie 1**20**

U leest de volgende zin voor:

“De jagers speuren naar sporen van beren.”

U herhaalt de zin en vraagt de leerlingen welke klanken zij herkennen van de vorige spellingles: (/ur/, /or/ en /ir/, maar nu in een langer woord. Er komt nog een klankgroep achter, namelijk de /u/-klank.)

Als het antwoord niet genoemd wordt, kunt u de drie woorden waar het om gaat, nog eens oplezen: ‘speuren, sporen, beren’.

Vervolgens schrijft u de zin op het bord:

De jagers speuren naar sporen van beren.

U laat de zin klassikaal oplezen en gaat even in op de betekenis. Dan kleurt of onderstreept u ‘euren’, ‘oren’ en ‘eren’.

U wijst de leerlingen erop dat je bij ‘oren’ en ‘eren’ ook de regel hebt die de leerlingen nog kennen uit eerdere lessen: je hoort een lange klank, maar je

schrijft maar één klinker. ‘Euren’ heeft de tweeklank ‘eu’ en daarbij hoort de regel dat je schrijft wat je hoort.

U bedekt de zin en laat de leerlingen deze uit het hoofd opschrijven. Als iedereen daarmee klaar is, laat u de zin weer zien en kijken de leerlingen na of ze het goed gedaan hebben. Eventuele fouten worden kort besproken en verbeterd.

U schrijft op het bord:

eren   oren   euren

De leerlingen nemen bladzijde 60 van het Werkboek voor zich, waarop dezelfde indeling van kolommen staat.

U zegt:

“Ik lees zo meteen een zin voor. Jullie luisteren goed of je de woorden met ‘eren’, ‘oren’ of ‘euren’ erin hoort. Daarna schrijf je deze woorden op in de goede kolom. Je schrijft dus alleen het woord met ‘eren’, ‘oren’ of ‘euren’ op.”

Na elke zin worden de woorden op het bord geschreven, besproken en waar nodig gecorrigeerd.

De zinnen zijn:

- 1 Mama zegt: “Waar kan ik mijn auto **parkeren**?”
- 2 Zullen we de tekening bewaren of **verscheuren**?
- 3 Wie is in april **geboren**?
- 4 Als het gaat **onweren**, gaan we naar binnen.
- 5 Op die drukke weg **gebeuren** veel ongelukken.
- 6 Hebben jullie gewonnen of **verloren**?
- 7 Vroeger had je nog geen **kleurenfoto**.
- 8 Opa zegt: “Ik heb me nog niet **geschoren**.”

De leerlingen maken vervolgens zelfstandig opdracht 2 op bladzijde 60 van het Werkboek.

Kern - Instructie 2

20

U zegt:

“In oefening 1 hebben we woorden gezien met lange klanken die met één klinker geschreven worden, zoals ‘parkeren’ en ‘verloren’. We gaan nu oefenen met woorden die meer klankgroepen hebben, bijvoorbeeld het woord ‘ezelsoren’.”

U vraagt een leerling het woord 'ezelsoren' in klankgroepen te verdelen (e-zels-o-ren). U vraagt de leerling welke regel erbij hoort.

(Hoor je een lange klank aan het eind van een klankgroep, dan schrijf je maar één klinker en één medeklinker.)

U maakt de leerlingen erop attent dat in dit woord twee lange klanken zitten.

U maakt dit duidelijk door het woord nog eens duidelijk uit te spreken met de nadruk op de klanken '/ee/' en '/oo/'.

U schrijft het woord op het bord.

ezelsoren

U benoemt de plaatjes van oefening 3 op bladzijde 60 van het Werkboek. De leerlingen schrijven deze woorden op. (ezelsoren, waterdruppels, bezemstelen, dameskleren, edelstenen en pepernoten)

Afsluiting	10
-------------------	-----------

U kijkt oefeningen 2 en 3 met de leerlingen na. U vraagt ook wat ze het lastigst vonden aan deze woorden.

Antwoorden

Werkboek 4, blz. 60

1

-eren	-oren	-euren
parkeren	geboren	verscheuren
onweren	verloren	gebeuren
	geschoren	kleurenfoto

2

eerder, poortje/peertje, geboorte
 eerste, kleurenfoto, veertig
 heerlijk, behoorlijk, leesbeurten

3

De woorden staan in de les.

Diagnostische toets

- Spelling
  - het schrijven van woorden met een open lettergreep, gesloten lettergreep, woorden eindigend op –cht/gt en op -eer/-eren, -oor/-oren, -eur/-euren;
  - het schrijven van een zinnendictee
- Stellen
  - het schrijven van een weettekst van drie alinea's vanuit een schema
- Taalbeschouwing
  - het herkennen van scheidbaar samengestelde werkwoorden en toepassen in zinsverband
- Leesbegrip
  - het onderscheiden van de gedichten op rijm, coupletten, zinskenmerken en bladspiegelkenmerken
- Woordenschat
  - de woorden van de Woordclusters zowel passief als actief beheersen
  - de betekenisrelaties tussen de woorden van Woordclusters beheersen

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Toetsboek thema 4, Toetsblad 1 t/m 10

Vorbereiding

- Toetsbladen kopiëren en er een Toetsboekje van maken.

Start**5**

U zegt:

“Vandaag en morgen gaan we de toets van dit thema maken. Als jullie het Toetsboekje hebben gekregen, mogen jullie niet meer praten. We maken eerst het dictee en daarna kijken we naar de opdrachten die jullie gaan maken. Die gaan jullie individueel maken.

Als je klaar bent, kijk je het werk nog eens goed na en daarna mag je iets stil voor jezelf doen.”

Kern – Instructie**35**

U herhaalt de Woordwebben van thema 4. U kunt dit op verschillende manieren doen. Bijvoorbeeld: U omschrijft een woord en laat de leerlingen raden om welk woord het gaat, u beeldt een woord uit, u dekt een woord in het Woordweb af en de leerlingen raden welk woord er op deze plek hoort te staan, et cetera...

Lesinhoud**Herhaling**

- Spelling
  - het schrijven van woorden met een open lettergreep, gesloten lettergreep, woorden eindigend op -cht en op -eer/-eren, -oor/-oren, -eur/-euren;
  - het schrijven van een zinnendictee
- Stellen
  - het schrijven van een weettekst van drie alinea's vanuit een schema
- Taalbeschouwing
  - het herkennen van scheidbaar samengestelde werkwoorden en toepassen in zinsverband
- Leesbegrip
  - het onderscheiden van de gedichten op rijm, coupletten, zinskenmerken en bladspiegelkenmerken
- Woordenschat
  - de woorden van de Woordclusters zowel passief als actief beheersen
  - de betekenisrelaties tussen de woorden van Woordclusters beheersen

Verdieping

- een aantal doelen dat in voorgaande thema's tijdens de lessen Taalbeschouwing aan de orde is gekomen

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 4, Herhaling bladzijde 61 t/m 70
- Werkboek 4, Verdieping bladzijde 71 t/m 76

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat ze opdrachten gaan maken en extra gaan oefenen wat ze nog lastig vinden.

U zegt:

“Een aantal van jullie gaat zelfstandig aan het werk met een aantal opdrachten. De rest gaat herhalingsoefeningen maken. Ik help eerst even de leerlingen op weg die zelfstandig gaan werken en ga daarna de herhalingsoefeningen bespreken.”

Kern – Instructie**30**

De leerlingen die volgens de diagnostische toets de doelen beheersen, maken zelfstandig (individueel of in tweetallen) de verdiepingsoefeningen op bladzijde 71 t/m 76 in het Werkboek.

Verdieping Taalbeschouwing:

- het gebruiken van de juiste bezittelijke voornaamwoorden;
- het herkennen van scheidbaar samengestelde werkwoorden en het toepassen ervan in zinsverband;
- het herkennen en toepassen van de juiste woordvolgorde in een zin;
- het gebruiken van stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden met en zonder uitgang;
- het toepassen van de trappen van vergelijking;
- het spelen met zinnen door steeds één woord te veranderen.

U bespreekt de oefeningen kort met de leerlingen. Zij gaan vervolgens zelfstandig aan het werk.

De leerlingen die de herhalingsoefeningen gaan maken, worden daarbij door u begeleid (extra instructie).

Spelling

U bespreekt de oefeningen op bladzijde 61 en 62 van het Werkboek met de leerlingen en doet gezamenlijk de eerste zin/het eerste woord van de opdrachten.

Bij opdracht 3 kunt u eventueel het woord voorlezen wanneer de kinderen het juiste woord niet bij de tekening kunnen bedenken.

Stellen

U vertelt de leerlingen dat ze een weettekst gaan schrijven die bestaat uit drie alinea's. U zegt:

“We gaan een verhaal schrijven over wat we kunnen doen tegen fietsendieven.”

U leest samen met de leerlingen de instructie bij opdracht 4 op bladzijde 63 van het Werkboek door.

U vraagt aan de leerlingen waar de eerste alinea over gaat. U doet hetzelfde voor de tweede en derde alinea. U legt uit aan de leerlingen dat het verhaal dat ze gaan schrijven eigenlijk uit drie stukken bestaat: alinea's.

U vraagt vervolgens aan de leerlingen de zinnen aan te vullen:

- a Neem een fiets met een chip, want ...
- b Koop er een goed slot bij, want ...
- c Verzeker je fiets tegen diefstal, want ...

U laat de leerlingen de alinea's schrijven aan de hand van deze zinnen. Daarna maken ze ook opdracht 5 op bladzijde 64 van het Werkboek. U begeleidt de leerlingen individueel waar nodig is.

Taalbeschouwing

U vertelt de leerlingen dat er lange doe-woorden bestaan, bijvoorbeeld: aanraken.

U vraagt:

“Kunnen jullie een zin maken met aanraken?”

U laat de leerlingen zelf enkele voorbeelden van lange doe-woorden bedenken. U maakt vervolgens samen met de leerlingen zinnen met de zelfbedachte lange doe-woorden, waarbij er twee delen ontstaan:

oprapen – raapt/rapen op
neerleggen – legt/leggen neer
enzovoort.

U bespreekt vervolgens de eerste drie zinnen van de herhalingsstof samen met de leerlingen.

Nadat u de eerste zin van oefening 6 op bladzijde 65 van het Werkboek gezamenlijk hebt gemaakt, kunnen zij deze verder zelfstandig afmaken. Oefening 7 maakt u klassikaal waarbij u een juiste zin op het bord schrijft, zodat de leerlingen deze kunnen overnemen in hun Werkboek.

Leesbegrip

De leerlingen nemen bladzijde 67 van het Werkboek voor zich. U leest samen met hen de tekst 'Hallo'. U leest de tekst eerst zelf voor en geeft vervolgens een aantal leerlingen een leesbeurt. Daarna bespreekt u de aspecten rijm, coupletten, zinskenmerken en bladspiegelkenmerken aan de hand van het gedicht, waarbij u vooruitloopt op de vragen die over de tekst worden gesteld. Wanneer de tekst besproken is, maken de leerlingen de opdrachten zelfstandig in duo's.

De tekst van opdracht 2 op bladzijde 19 van het Taalleesboek leest u eerst voor en daarna samen. U neemt vervolgens de vragen door en laat de leerlingen deze zelfstandig maken. Tijdens het werken loopt u rond om waar nodig, hulp te bieden.

Woordenschat

U herhaalt met behulp van de Woordwebben de woorden die in dit thema in de woordenschatlessen zijn aangeboden.

De leerlingen maken zelfstandig in duo's de puzzel op bladzijde 70.

Waar nodig biedt u individuele hulp.

Afsluiting**5**

Wanneer de leerlingen klaar zijn, bespreekt u de antwoorden.

Antwoorden

Werkboek 4, bladzijde 61 t/m 76

Herhaling, bladzijde 59 t/m 68

Spelling

1

kleren, scheren, parkeren, gebeuren
kleuren, geschoren, treuren, geboren
storen, scheuren, zeuren, omkeren
sleuren, geuren, geweren, verkleuren

2

1 scheuren, 2 deur, 3 geboren, 4 ongeveer, 5 gebeuren, 6 stoor, 7 gezeur, 8 verkeer

3

spinnenwebben, bezemstelen, schemerlampen, potloden, tennisballen, kruiwagen,
ezelsoren, sandalen, zeilboten

Stellen

4

eigen weettekst

5

eigen weettekst

Taalbeschouwing

6

1 aanhouden   4 achteruitrijden
2 opsluiten   5 binnendringen
3 inpakken   6 oversteken

7

bijvoorbeeld:

1 Mijn moeder legt de kleren klaar.
2 De portier doet de deur open.
3 De radio zendt het programma uit.
4 De auto staat voor de deur stil.
5 Zwarte Piet strooit pepernoten in het rond.
6 De jongens lopen naar huis terug.

Leesbegrip

8

1 a een gedicht met rijm en met coupletten   4 a De tekst rijmt.
2 tref–Stef   c De regels zijn niet vol.
  tijd–eeuwigheid   a De tekst heeft coupletten.
  stap–pap   5 12 regels
3 b drie coupletten   6 11 zinnen

9.1

- 1 Omdat er rijm i.s
- 2 Omdat de regels niet vol zijn.

9.2

b meer coupletten

10

Er staat: opsporen.

Verdieping, bladzijde 69 t/m 74

11.2

(haar) fiets

zijn fiets

mijn fiets

jouw fiets

hun fiets

onze fietsen

jullie fietsen

11.3

vastmaken

opbellen

terugkrijgen

weglopen

opvallen

12

bijvoorbeeld;

1 Paola zet haar fiets in de stad neer.

2 Een dief neemt haar fiets mee.

3 Ze kijkt overal rond.

13

- 1 *Deze zin is waar.*
- 2 *Deze zin is onwaar.*

14

- 1 *waar: De dief verkoopt de fiets.
onwaar: De fiets verkoopt de dief.*
- 2 *waar: Papa gaat naar de winkel.
onwaar: De winkel gaat naar papa.*
- 3 *waar: De dief gooit de fiets in het water.
onwaar: De fiets gooit de dief in het water.*

15

- 1 *ijzeren en houten*
- 2 *bijvoorbeeld:*
een glazen deur
een plastic draagtasje
een rubber bal
een stenen muur
een koperen ketel
een katoenen hemd

16

zelfbedachte zinnen met 'weinig', 'minder' en 'minst'

17

Mannen van de natuurstichting maken de dammen schoon. Ze vinden van alles. Weet je wat ze laatst opvisten? De fiets van Paola. Alleen het voorwiel was weg. Wat was Paola toen blij!

18

bijvoorbeeld:

(Paola ziet moeder in de tuin)

Paola ziet moeder bij de tuin.

Paola ziet moeder bij de deur.

Paola hoort moeder bij de deur.

Paola hoort Anita bij de deur.

Paola hoort Anita bij een deur.

Vader hoort Anita bij een deur.

Lesinhoud

- De leerlingen passen woorden toe met betrekking tot het thema 'Houd de dief!'.
- De leerlingen verdiepen zich in de omstandigheden van diefstal: de aanleiding, de gevolgen, de oplossing en het voorkomen.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

Vorbereiding

- U legt kladpapier klaar.

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat vandaag het thema 'Houd de dief!' wordt afgesloten. U zegt dat ze gaan toneelspelen en dat ze zelf gaan bedenken hoe het toneelstukje eruit gaat zien. Maar het moet over een diefstal gaan.

Kern-instructie**20**

U zegt:

“Voordat we gaan toneelspelen, moeten we eerst bedenken wat we gaan spelen, we moeten oefenen en laten het daarna aan de klas zien. Het gaat vooral over waarom er iets gestolen wordt, welk gevoel de persoon krijgt van wie iets gestolen is en de gevoelens van de dief. Maar we bedenken ook hoe de diefstal wordt opgelost en welke 'straf' er wordt gegeven.”
(bijvoorbeeld: volgt er een straf of wordt erover gepraat en zijn excuses van 'de dief' genoeg?)

U wijst de leerlingen erop dat ze in het afgelopen thema veel nieuwe themawoorden hebben geleerd en dat ze die in het toneelstukje moeten gebruiken. Vervolgens verdeelt u de groep in een aantal kleinere groepen en iedere groep krijgt een opdracht. (Eventueel kunt u de opdrachten ook op een kaart schrijven.)

Bespreek met iedere groep de opdrachten:

- 1 Voor de grap wordt er een kostbare pen van een kind gepakt. Dit kind haalt zelf ook vaak een grap uit. Hoe wordt dit opgelost?
- 2 Een kind pakt stiekem iets bij een ander kind weg omdat hij/zij steeds gepest wordt door dat kind. De groep wijst hem/haar al snel aan als dader. Hoe wordt dit probleem opgelost?

- 3 Een kind wil graag ook zo'n mooie vulpen als haar klasgenootjes hebben. Haar ouders vinden dat niet nodig, ze heeft pennen genoeg. Tijdens gymnastiek neemt ze de pen van een klasgenoot weg. Hoe loopt de dader tegen de lamp? (Hoe wordt hij betrapt?) En hoe wordt het probleem opgelost?

De rollen worden verdeeld. U kunt dit doen door per opdracht te bespreken welke rollen allemaal nodig zijn. De leerlingen mogen dan een rol kiezen, bijvoorbeeld de dader/de dief, het slachtoffer/de bestolene, de groep, de leerkracht, de ouders, enzovoort.

De leerlingen bespreken en oefenen hun toneelstuk. U loopt rond en biedt hulp waar nodig is.

Afsluiting	20
-------------------	-----------

De verschillende toneelstukjes worden opgevoerd en nabesproken.

U wijst telkens iemand aan die de opdracht krijgt om tijdens het opvoeren van de toneelstukjes bij te houden welke themawoorden worden gebruikt.

Tijdens de nabespreking is het belangrijk aan de orde te stellen waarom de groep voor een bepaalde oplossing heeft gekozen en of dat de goede keuze was. Ook laat u de leerlingen die de themawoorden bijhielden, verslag doen.

Bijlagen

- **Toetsbladen 4**
- **Controletoets**
- **Alfabetische woordenlijst**
- **Woordenlijst betekenissen**
- **Spellinghulp**

Toetsbladen

Controletoets

Alfabetische woordenlijst

Doelwoordenlijst Thema 4

1. afgelopen
2. afluisteren
3. (be)roven
4. (be)stelen
5. betrappen
6. bewaken
7. dader, de
8. detective, de
9. inbraak, de
10. inbreken
11. inbreker, de
12. jatten
13. klacht, de
14. klagen
15. klemrijden
16. ontsnappen
17. oppakken
18. opsporen
19. pikken
20. snuffelen
21. spoor, het
22. straf uitzitten, de
23. vervolgen
24. zich schuldig voelen

Woordenlijst betekenissen

inbreken: Inbreken is als iemand stiekem een huis of ander gebouw binnengaat om dingen te stelen door een deur of door een raam kapot te maken.

de inbraak: Iemand die een inbraak pleegt, maakt een deur of een raam van een huis of van een gebouw kapot, om stiekem een huis of een gebouw binnen te gaan om dingen te stelen.

de inbreker: De inbreker is een persoon die inbreekt. Hij gaat stiekem huizen of gebouwen binnen om dingen te stelen, hij is dus de dief.

klagen: Als je ergens over klaagt, zeg je dat je er ontevreden over bent, of wanneer je ergens last van hebt: bijvoorbeeld als je pijn hebt of als je je niet lekker voelt.

de klacht: Een klacht is een uiting van ontevredenheid.

(be)stelen:

Iets stelen is iets stiekem wegpakken zonder dat iemand je ziet. Dat mag niet, want het is van iemand anders.

jatten:

Jatten is hetzelfde als stelen.

pikken:

Pikken is een ander woord voor stelen.

(be)roven:

Iemand beroven betekent: geld of spullen stelen die hij bij zich heeft.

de diefstal:

Als er een diefstal is gepleegd, is er iets gestolen.

betrappen:

Als je iemand betrapt, dan zie je dat hij iets doet wat niet mag.

zich schuldig voelen:

Als je je schuldig voelt, voel je je onprettig omdat je iets hebt gedaan wat niet mag. Maar je kunt je ook schuldig voelen voor iets dat is gebeurd, waar je niks aan kon doen.

de straf uitzitten:

Een straf uitzitten betekent: je straftijd in de gevangenis doorbrengen.

ontsnappen:

Ontsnappen betekent stiekem wegvlugten. Je kunt ook zeggen: die informatie is me ontsnapt.

bewaken:

Iemand die gevangenen bewaakt, moet erop letten dat er niemand ontsnapt. Maar bewaken kan ook zijn op iets of iemand heel goed passen.

snuffelen: Dieren die snuffelen, gaan met hun neus ergens langs. Ze proberen de geuren die ze ruiken te herkennen (bijvoorbeeld een hond).

het spoor: Een spoor is een afdruk in de grond van voeten, poten of banden. Een spoor kan ook onzichtbaar zijn, zoals een reukspoor.

klemrijden: Als je iemand klemrijdt, zet je je auto, brommer of fiets zo neer dat hij niet verder kan.

oppakken: Iemand oppakken betekent iemand meenemen naar het politiebureau. Alleen de politie mag iemand oppakken

de detective: Een detective moet uitzoeken wat er precies gebeurd is, vooral als er een misdaad is gepleegd. Dat is zijn beroep. De detective is ook iemand die als beroep informatie over iets of iemand probeert te krijgen.

afluisteren: Afluisteren betekent: stiekem luisteren naar wat andere mensen zeggen.

de dader: Een dader is iemand die iets gedaan heeft dat strafbaar is. Bijvoorbeeld stelen, iemand slaan.

opsporen: Opsporen betekent iets of iemand proberen te vinden.

afgelopen: Als iets afgelopen is, is het voorbij. Bijvoorbeeld een film, een feest.

vervolgens: Vervolgens betekent: daarna. Eerst pakte ik de tram, vervolgens reed ik verder met de bus.

Spellinghulp

Woordenlijst**Veelgebruikte woorden**

acht	goed	maken	over	weten
alle	grote	mama	papa	wij
alles	had	me	school	willen
ander	hebben	meer	te	ze
beurt	het	mensen	tegen	zeggen
bij	hij	mij	toch	zei
blijven	ja	mijn	u	zeven
de	je	moeder	vijf	zich
deze	jullie	moeten	voor	zij
door	kijken	mogen	vragen	zijn
een	kind	nou	waren	zo
er	komen	nu	we	
even	krijgen	oma	weer	
fout	kunnen	opa	werd	

Woorden die met f beginnen

fabriek	fiets	flauw	foppen	
friet				
fantastisch	figuur	fles	fornuis	fris
februari	fijn	flink	foto	
fruit				
fee	file	flits	fotograaf	
fuik				
feest	film	fluit	fout	
fel	fladderen	folder	framboos	
fier	flat	fontein	Frans	

Woorden die met v beginnen

vaart	veel	vijf	vlug	
vriend				
vaas	veer	vijver	voedsel	vrij
vacht	vegen	viool	voelen	
vrijdag				
vader	veld	vis	voet	
vroeg				
vals	vent	vlag	vogel	
vroeger				

Thema 4

Woordenlijst

vandaag	ventiel	vlam	vol
vrolijk			
vandaan	verder	vlees	voor
vrouw			
vangen	verf	vlek	voorzichtig
vrucht			
varken	versje	vleugel	vork
vuil			
vast	vest	vlieg	vos
vuist			
vat	vet	vlinder	vouwen
vulkaan			
vechten	vier	vloer	vraag
vulpen			
vee	vies	vlucht	vragen

Woorden met /g/ = ch

och	pech	toch	zich
-----	------	------	------

Woorden met ei

afscheid	eik	karwei	paleis	
trein				
allebei	eiland	keihard	plein	
veilig				
allerlei	eind	keizer	pleister	
vrijheid				
beide	eindelijk	klein	prei	
wei				
bereiken	fontein	leiden	reiger	
weide				
dweil	geheim	leiding	reis	
weigeren				
ei	geit	mei	reizen	zei
eigen	gewei	meisje	reiziger	zeil
eigenlijk	hei	omleiden	sein	
eigenwijs	heide	overeind	steiger	

Thema 4

Woordenlijst

Woorden met /ie/ = i

abrikoos	figuur	limonade	piloot
artikel	gitaar	liniaal	rivier
benzine	idee	liter	ski
citroen	idiot	lucifer	taxi
dia	januari	microfoon	televisie
diamant	juli	minister	titel
dirigent	juni	minuut	tosti
etiket	kapitein	nasi	viool
familie	kilo	macaroni	visite
februari	kritiek	olifant	
feliciteren	lampion	piano	

Woorden met ij

altijd	grijpen	mij	schijnen	vlakbij
begrijpen	grijs	mijn	schilderij	vrij
bij	hij	nijdig	schrijven	vrijdag
bijl	hijgen	nijlpaard	smijten	vrijheid
bijna	ijs	ontbijt	snijden	vrolijk
blij	ijverig	opzij	spijker	wij
blijven	jj	partij	spijt	wijd
boerderij	kijken	pijl	stijf	wijk
cijfer	konijn	pijn	stijgen	wijn
dijk	krijgen	pijp	strijkijzer	wijs
dikwijls	krijt	prijs	tegelijk	wijzer
eigenlijk	kwijt	rij	terwijl	woestijn
eigenwijs	lijden	rijden	tijd	zij
eindelijk	lijf	rijk	tijger	zijn
fijn	lijm	rijm	twijfelen	
gelijk	lijn	rijp	vijand	
glijden	lijst	rijst	vijf	
gordijn	medelijden	schijf	vijver	

Woorden met au

- 1 De **paus** rijdt in een **blauwe auto**.
- 2 In de **pauze** eten we **gauw** een **augurk** en **rauwe** ham.
- 3 Is de pizza een beetje **flauw**? Doe er dan **saus** over.
- 4 De kater slaat plotseling met zijn **klauw** naar de **pauw**.
- 5 **Au!** Die broek zit veel te **nauw**.
- 6 'Haal een glas **lauwe** melk voor me!', **snauwt** de man
- 7 De poes **klauterde** in een hoge boom, waar ze de hele dag bleef **miauwen**.
- 8 Oma vindt het erg **benauwd** in de **sauna**.
- 9 'Ik heb een **kabeljauw** gevangen met een stukje **kauwgom!**, roept de visser.

Woorden die met z beginnen

zaad	ze	zeven	zoeken
zout			
zaag	zee	zich	zoemen
zuchten			
zaaien	zeep	ziek	zoen
zullen			
zaak	zeggen	zien	zoet
zuur			
zaal	zei	ziezo	zolder
zwaan			
zacht	zeil	zij	zomer
zwaar			
zadel	zeker	zijn	zon
zwak			
zagen	zeldzaam	zilver	zonde
zwart			
zak	zelf	zin	zonder
zand	zes	zitten	zoon
zaterdag	zeuren	zo	zorg

Regels om te onthouden**1 woorden met d of t**

- Als de eindklank van een woord een /t/ is, maak je het woord langer. Als je een /d/ hoort, is de eindletter van het woord ook een *d*.

hond – honden

---

2 cht

- Als je na een korte klank /gt/ hoort, dan schrijf je *cht*, behalve bij *ligt*, *legt*, en *zegt*

lacht

---

3 sch

- Als je aan het begin van een woord /sg/ hoort, schrijf je altijd *sch*.

school

---

4 g(t) of ch(t)

- Als je na een lange klank of na een tweetekensklank een /g/ hoort, schrijf je een *g*.

plaagt – zwoegt

---

5 ng of nk

- Als je na een /ng/-klank een /k/-klank hoort (/ngk/), schrijf je *nk*.

denk

---

6 /u/-klank

- Als je een /u/ hoort op een lage stemtrap, dan schrijf je een *e* en als je een /u/ hoort op een hoge stemtrap schrijf je een *u*.

vroeger – geluk

---

7 eer, oor en eur

- Je hoort /ir/, /or/ of /ur/, maar je schrijft *eer*, *oor* of *eur*.
speer – koor – deur
-
-

8 aai, ooi en oei

- Je hoort /aaj/, /ooj/ en /oej/, maar je schrijft *aai*, *ooi* en *oei*.
zwaaien – mooi – bloei
-
-

9 het verdelen van woorden in klankgroepen

- Hoor je een medeklinker (k, l, m, etc....) of een tweetekenklank (ui, oe, au, etc.....) aan het eind van een klankgroep dan schrijf je het woord zoals je het hoort. (struiken)
-

- Hoor je een lange klank aan het einde van een klankgroep, dan schrijf je alleen maar een klinker. (jager)
-

- Hoor je een korte klank aan het einde van een klankgroep, dan schrijf je twee medeklinkers. (bakker)
-

10 woorden die eindigen op de klank /ee/, /aa/, /oo/ en /uu/

- Hoor je aan het eind van een woord /aa/, /oo/, /uu/, dan schrijf je a, o, u.
-

- Hoor je een /ee/, dan schrijf je er twee.
-

